

TARRACO VIVA

el festival romà de **Tarragona**

Jornades Internacionals de Divulgació Històrica romana

© festival Tàrraco Viva

HOSPES AVE

Us convidem a un viatge a l'antiga civilització romana.

Junts coneixerem els nostres orígens i compartirem la passió per la Història.

El passat ens descobrirà nous futurs.

Benvinguts al festival romà de **Tarragona !**

PROGRAMA TARRACO VIVA 2009

CATALÀ

Índex

PRESENTACIONS

PROGRAMA D'ACTES

ACTIVITATS DE RECONSTRUCCIÓ HISTÒRICA, RECREACIÓ I ARQUEOLOGIA EXPERIMENTAL

HISTORIA EN ACCIÓ

MÓN ROMÀ

LEGIO

CAVALLERIA ROMANA

PRINCIPIA - La *domus signorum* i el *tabularium legionis*

CASTRÀ LEGIONIS - Les legions romanes

NOVILISSIMUS DOMINUS MEUS

MÓN IBÈRIC

VISITA A UN POBLAT IBÈRIC

LES DESIGUALTATS SOCIALS

SOCIETATS CONSTRUÏM, CONSTRUÏM SOCIETATS

MÓN CELTIBÈRIC

VIDA DELS CELTIBERS

RITUALS FUNERARIS

LUDI GLADIATORE PUGILUMQUE - Els jocs de gladiadors a l'antiga Roma

ARTIFEX - Artesans i artesanía en el món romà

LUDI SCAENICI en concert

L'ANNONA FRUMENTÀRIA - Un intent d'estat del benestar a la Roma antiga

ROMANORUM VITA - Vida quotidiana en una ciutat romana

TABULARIUM - Un arxiu en època romana

CAPTIO - Iniciació al sacerdocí de Júpiter i Vesta

VENERALIA - Culte a la deessa Venus

ARS MEDICA - La medicina a Roma

CARMINA CANERE - El món de la música a l'antiga Roma

SACRA PRIVATA - Rituals a la llar romana

LIBRATIO AQUARIUM - L'art romà d'administrar les aigües

CURSUS PUBLICUS - El correu a l'antiga Tàrraco

VIAE ROMA - Tots els camins porten a Tàrraco

IN COEMETERIO - Enterrament paleocristià del segle V dC

LES ESCOLES VISITEN TÀRRACO VIVA - Activitat reservada als centres escolars

NITS DE TÀRRACO VIVA

AMPHITEATRUM - La nit abans del combat
ESCENA ROMANA - El teatre i la música a l'antiga Roma
MITHRAEUM - El culte a Mitra en el món romà
RES GESTAE DIVI AUGUSTI - La vida de l'emperador August
ESPAI LÚCUL - El menjar i el beure a l'antiga Roma

FIRES I TROBADES

ROMA ALS MUSEUS DEL MÓN
FÒRUM TÀRRACO
TABERNA LIBRARIA
HISTÒRIA VIVA

GASTRONOMIA

TÀRRACO A TAULA - XII Jornades de Reconstrucció Gastronòmica Romana
AD CUCUMAS - *TABERNA VINARIA* - Taller de vins
THERMOPOLIUM - Taller de cuina
TRICLINIUM - Recreació d'un menjador romà

TALLERS I PARTICIPACIÓ

SCRIPTORIUM - Taller d'escriptura romana
PAPYRUS - Taller de papirs
PINTURA ROMANA AL FRESC - Tècniques pompeianes
TEULES ROMANES
SI VIS PACEM, PARA LUDEM - Jocs d'estratègia sobre l'antiguitat
MIRA UNA ESTRELLA I TROBARÀS UN DÉU
L'ENIGMA DE LA MEDUSA I ELS JOCS A L'AMFITEATRE
TALLER DE BUTLLES I DE SABATES
TALLER DE JOCS ROMANS
JUGUEM COM JUGAVEN LES NENES I ELS NENS DE TÀRRACO
CONSTRUEIX L'URBS, VIU LA *CIVITAS*
REVIURE - Una aproximació a la vida des del coneixement de la mort

VISITES, ITINERARIS I LECTURES

RAUT - Ruta Arqueològica Urbana de Tarragona
L'OLIMP A CASA CASTELLARNAU
BEATUS ILLE - Felç aquell que viu content en una caseta al camp!
CAIUS I FAUSTINA ET CONVIDEN A LA SEVA VIL·LA
VIATJA A TÀRRACO... AMB EL MNAT
VIL·LA ROMANA DE LA LLOSA DE CAMBRILS
HORACI I ELS SEUS HEREUS- Lectures de literatura romana
JORNADES DE PORTES OBERTES - Museu d'Història de Tarragona
JORNADES DE PORTES OBERTES - Museu Nacional Arqueològic de Tarragona
VISITES GUIADES (Empreses de guies de Tarragona)

EXPOSICIONS

GENT DE TÀRRACO VIVA

DIES FASTI - Les festes a l'època romana

SINE AMICITIA ESSE NULLAM - Mosaics

CONVIVIUM - Exposició cedida pel Museu d'Història de St. Boi de Llobregat

CONFERÈNCIES

CUN VENTRE TIBI HUMANO NEGOTIUM EST - L'annona a Roma

Òscar González Camaño

EL TESTACCIO: D'ABOCADOR A ARXIU DE L'IMPERI

José Remesal

ESPECULACIÓ IMMOBILIARIA I CRISI A L'ANTIGA ROMA

Oriol Olesti

GERMANIA: L'IMPERI CONTRAATACA

Fernando Quesada Sanz

LA PESCA A LA ROMA ANTIGA

Joaquín Fernández Pérez

MASSACRE A TEUTOBURG

Fernando Quesada Sanz

PEIXOS I PESCADORS EN ÈPOCA ROMANA: UNA VISIÓ A TRAVÉS DELS CLÀSSICS I DE L'ARQUEOLOGIA

Alfons Garrido Escobar

LA FESTA A L'ANTIGA ROMA

Joaquín Ruiz de Arbulo

IN RUSTICAM ROMANAM LINGUAM - De com la llengua llatina es va transformar en la llengua catalana

Pere Navarro

VOLVMINA

Alberto Nodar

PAPIRS GRECS A L'IMPERI ROMÀ

Montserrat Tudela i Anna Pell

INTRODUCCIÓ A LA PINTURA ROMANA

MV Arte

DIVULGACIÓ HISTÒRICA AL CINEMA

II CICLE DE DOCUMENTALS ARQUEOLÒGICS

CICLE CINEMA DEDICAT AL MAR - *El Colós de Rodas*

VIA TARRACONENSIS

DE MUSICAA - Arqueologia musical de l'antiga Roma
MITHRA - Cultes místèrics i tolerància religiosa a Roma
DOMI AC FORIS - Vida i costums dels romans
AQUILA - Sota el signe de Júpiter
CURSUS PUBLICUS - El correu a l'antiga Tàrraco
IN COEMETERIO - Enterrament paleocristià del segle V dC
MÀSCARES I ACTORS a l'antiga Roma
SI VIS PACEM, PARA LUDEM - Jocs d'estratègia sobre l'antiguitat
HORACI I ELS SEUS HEREUS - Lectures de literatura romana
L'AUGUST DE PRIMA PORTA - Art i poder a l'antiga Roma
PINTURA A L'ANTIGA ROMA - Comentaris sobre la pintura romana

2009 - ANY INTERNACIONAL DE L'ASTRONOMIA

L'ASTRONOMIA A L'ANTIGA ROMA - Manel Sanromà (Conferència)
MESURAMENT DEL RADI DE LA TERRA - Isaac Moreno (Demostració)
L'ASTRONOMIA EN EL MÓN ANTIC - Blau, el planetari (Taller)
EL VIATGE D'URÀNIA - (Auriga - taller)

ACTE DE CLOENDA

LUDI APOLLINARES - Jocs en honor a Apol·lo

SERVEIS TÀRRACO VIVA

HOSPES AVE - Servei d'Informació i Atenció al Visitant
DIES NUNDINAE - II Fira de grups de reconstrucció històrica
HOSPITALITAS - Amfitrions de Tàrraco Viva
TÀRRACO BUS - El bus del Festival
TÀRRACO VIVA - El llibre del Festival

RESERVA D'ENTRADES, INVITACIONS I INSCRIPCIONS

EN CAS DE PLUJA

PRESENTACIONS

Tàrraco Viva és un producte que ens fa estimar el nostre patrimoni. A més, ens permet apropar-lo al ciutadà i al visitant amb un llenguatge entenedor. També és un festival consolidat que serveix d'emblema del nostre llegat.

Som hereus de la nostra història col·lectiva, que comença el segle V aC amb un assentament ibèric a la part baixa. A partir del 218 aC, amb l'arribada dels exèrcits romans, Tarragona es va convertir en la principal capital romana d'Hispania.

L'estada de Cèsar August va deixar-nos un destacat patrimoni monumental que forma part de la ciutat, però que pertany a la humanitat sencera. La nostra responsabilitat, com a ciutat, és conservar-lo i donar-lo a conèixer al món.

Tàrraco Viva és una de les principals manifestacions relacionades amb la romanitat: hi té cabuda la investigació arqueològica, les conferències, els concerts i tota una sèrie d'espectacles i propostes que ens ajuden a comprendre el nostre passat amb passió i rigor.

Josep Fèlix Ballesteros

Alcalde de Tarragona

L'any 51 dC, l'emperador Claudi és esbronat per la multitud a causa de la manca de queviures a Roma. La reacció de l'emperador va ser immediata: ordena comprar més gra en ple hivern, compensant els comerciants amb exaccions fiscals... August, unes dècades abans, creà la prefectura de l'annona, un organisme depenent del propi emperador que vetllarà perquè els aliments bàsics (blat, oli i vi) no faltin mai als ciutadans. Política de pa i circ? Segurament, però, no només. L'historiador Oscar González ho aprofundeix dient que "mantinc la idea que els magistrats republicans i els emperadors es responsabilitzaren políticament, social i moral de l'adquisició, repartiment i distribució de blat entre la població romana. La motivació política destaca en primer lloc, però crec que també existia una preocupació, una responsabilitat pròpia com a magistrats i homes que exerceixen el poder d'alimentar la població. És com si diguéssim que aquesta responsabilitat anava amb el càrrec".

Es tracta d'una lliçó de la història. Que ens serveixi o no, a nosaltres, ciutadans del segle XXI ja és cosa nostra. El Festival només pretén apropar la història als nostres dies. El seu coneixement ens pot ajudar a comprendre millor el nostre present.

Benvinguts un any més al Festival Tàrraco Viva.

Benvinguts a Tarragona.

Rosa Rossel i Rigau

Tinent d'Alcalde de Patrimoni Històric

Ajuntament de Tarragona

HOSPES AVE

Us convidem a un viatge a l'antiga civilització romana.
Junts coneixerem els nostres orígens i compartirem la passió per la història.
El passat ens descobrirà nous futurs.

Benvinguts al Festival romà de Tarragona !

Aquesta nova edició del Festival Tàrraco Viva s'emmarca en un moment de crisi econòmica global i amb una incertesa generalitzada sobre el futur de moltes coses. Des de l'organització del Festival us proposem un programa d'activitats amb més actes, més novetats i més espais que mai. Es tracta d'una proposta de creixement i de futur. Creiem sincerament que el coneixement de la història ens pot ajudar a superar millor aquests moments difícils o, si més no, ens permetrà fer-ne una lectura més àmplia. El passat ens pot ajudar a comprendre el present.

Un dels temes que podreu veure en aquesta edició és precisament com Roma va intentar solucionar els problemes de subministrament d'aliments i, en general, les crisis econòmiques que va patir. Amb totes les diferències i les distàncies que exigeix un mínim de seriositat històrica, podríem dir, però, que les solucions que varen posar en marxa no difereixen gaire de les que ara s'estan proposant: més control de l'economia per part de l'estat i ajuts i suport a l'empresa privada.

Un exemple de col·laboració entre l'empresa privada i l'administració és la col·laboració que per aquesta edició hem aconseguit d'empreses i institucions de la ciutat. A totes elles, moltes gràcies pel seu compromís.

Aquesta edició celebrem els deu anys de la creació dels grups Nemesis i Projecte Phoenix de Tarragona. També celebrem el desè aniversari del grup Ibercalafell i el quinzè aniversari del grup italià Ars Dimicandi. Des de l'organització del Festival volem agrair a aquests grups el seu compromís i dedicació al Festival durant aquests anys i felicitar-los ben sincerament.

Aquest any també coincideix amb el 2000 aniversari de la derrota de les legions romanes als boscos de Germania. La desfeta (varen sucumbir tres legions senceres) de Teutoburg l'any 9 dC va significar un fort xoc a la societat romana (els historiadors romans narren com l'emperador August cridava pels passadissos del seu palau "Varus, Varus torna'm les meves àligues!" Referint-se a les àligues que representaven a cada legió i al general que les comandava).

Una altra celebració que no hem volgut passar per alt és l'Any Internacional de l'Astronomia i ho fem amb diverses activitats que esperem us interessin.

Esperem que gaudiu del vostre Festival amb el desig que el coneixement de la història ens faci una mica millors.

Volem acabar aquestes línies amb unes paraules del pensador italià Antoni Gramsci que encapçala el pròleg del llibre *Tàrraco Viva*:

*"Estimadíssim fill, avui em sento una mica cansat i no podré escriure gaire estona. Tu, però, escriu-me sempre i de tot allò que t'interessi de l'escola. Crec que la **història** t'agrada, com m'agradava a mi a la teva edat, perquè té a veure amb els homes vius i tot allò que els afecta, a quants més homes millor, a tots els homes del món en tant que s'uneixen entre ells en societat i treballen i lluiten per millorar-se a si mateixos. Això no pot deixar d'agradar-te més que qualsevol altra cosa. És així? Una abraçada".*

Extret del llibre d'Antoni Gramsci titulat *Cartes de la presó*.

Sabíeu que...

els romans tenien una divinitat dedicada a la tranquil·litat?

Tranquillitas

L'any 36 aC el futur emperador August, abans d'embarcar-se per atacar les bases navals del seu enemic Sext Pompeu a Sicília, oferí al port de Pozzuoli un sacrifici a la deessa ***Tranquillitas***. El desig d'un mar en calma, important per a la navegació marítima, va acabar per constituir un nou culte a la calma o tranquil·litat en general. De la calma del mar a la metàfora de la pau pública hi havia un pas. Representada per la figura d'una dona amb un dofí i un ceptre (el poder sobre les onades) o amb una espiga i un timó, acabà per associar-se a l'exercici mesurat del poder i com a tal aparegué en les monedes a partir del segle II dC. La ***tranquillitas augusti*** o ***beata traquillitas*** va ser un epítet aplicat a la persona de l'emperador com a sinònim de bon govern.

PROGRAMA D'ACTES

HISTÒRIA EN ACCIÓ

XI Trobada internacional de grups de reconstrucció històrica romana

Des de la primera edició de Tàrraco Viva, aquesta activitat ha estat una de les que millor han definit els objectius de les jornades. La reconstrucció històrica (mes coneguda en el món anglosaxó com *reenactment* o *living history*) ha significat un gran pas endavant per a la divulgació del patrimoni històric. Aquests grups realitzen una gran tasca de divulgació del passat centrada en tres aspectes:

- a) Investigació i recerca documental del coneixement històric i arqueològic.
- b) Recreació de vestuari i material amb la màxima fidelitat possible a l'original arqueològic.
- c) Creació d'un guió didàctic que contextualitzi històricament les reconstruccions de vestuari i material.

Només amb aquesta tasca seriosa i rigorosa s'accedeix a una divulgació de la història centrada en les fonts històriques, siguin arqueològiques, literàries o iconogràfiques. Els resultats són especialment adients per a un festival que pretén, principalment, divulgar la història.

Pel nostre Festival han passat els millors grups d'Europa. Citarem només com a exemple la presència durant algunes edicions del grup mundialment pioner de la reconstrucció històrica del món romà: l'Ermine Street Guard de Gran Bretanya o grups de procedència tant llunyana com Família Gladiatòria d'Hongria. També han estat entre nosaltres grups de França (Legio VIII Augusta), d'Itàlia (Legio I Italica), d'Holanda (Legio X Gemina) i d'Alemanya (Legio VI Victrix i Cohors I Germanorum). En línia amb els millors festivals europeus, Tàrraco Viva us presenta una nova edició d'aquesta trobada que esperem sigui tan didàctica com ja ens té acostumats.

Participants

- **Legio VII Gemina (Tarragona)**
- **Römercohort Opladen – Legio VI Victrix – Cohors Asturumr (Alemanya)**
- **Timetrotter – Cavalleria romana (Alemanya)**
- **Legio I Germanica (Tarragona)**
- **Cohors I Gallica (Iruña - País Basc)**
- **Ibercalafell (Calafell - Tarragona)**
- **Asociación Celtibérica Tierraquemada (Numància - Sòria)**

MÓN ROMÀ

LEGIO VII GEMINA

Associació Projecte Phoenix

(Grup de reconstrucció històrica de la Tarraconense)

Tarragona

Aquest grup de reconstrucció de Tarragona, creat l'any 2000, ha estudiat i reconstruït el vestuari i l'armament d'una unitat de legionaris de finals del segle I dC, de la Legio VII Gemina. Aquesta legió tenia un destacament permanent a Tàrraco per tal de realitzar treballs de policia, administració i protecció del governador provincial, ja que Tàrraco era la capital de la província de la Hispània Citerior o Tarraconense. Aquest grup de Tarragona és un dels més nombrosos i de major qualitat dels grups de reconstrucció romana a Europa.

RÖMERCORTE OPLADEN - LEGIO VI VICTRIX - COHORS ASTURUM

Alemanya

Sens dubte es tracta del millor grup de reconstrucció romana d'Alemanya i un dels més importants d'Europa. Creat fa més de vint anys, realitza demostracions en els millors museus i centres arqueològics del seu país: Parc Arqueològic de [Xanten](#), Museu d'[Aalen](#), Museu de [Trèveris](#), etc. Disposen d'una gran quantitat i molt alta qualitat de reconstruccions de material i vestuari, tant de la vida militar com de la civil. Destaquem les 11 tendes de legionaris (i una de centurió) fetes amb pells de cabra, seguint els originals arqueològics, així com peces d'artilleria de gran grandària.

Activitats

LEGIO

Les legions romanes

Legio VI Victrix i Legio VII Gemina

Una introducció general al coneixement dels costums i les tàctiques de les antigues legions romanes. El seu hàbit de triar i construir un campament, la vida quotidiana a les casernes, el menjar, l'atenció mèdica, l'entrenament, l'artilleria i alguns rituals religiosos, formaran part dels comentaris i les demostracions d'aquesta activitat.

Lloc	Camp de futbol El Roqueral (Passeig Torroja)
Horaris	Dissabte, 30 de maig - 20 h (català) Diumenge, 31 de maig - 12 h (castellà)
Accés	Entrada lliure

CAVALLERIA ROMANA

Timetrotter (Alemanya)

Per segon any consecutiu, aquest grup alemany, especialitzat en demostracions de cavalleria antiga, oferirà al públic de Tàrraco Viva unes exhibicions sobre cavalleria romana de parada i de lluita. Tota una demostració d'habilitat i de reproduccions fidedignes d'armament i vestuari (amb màscares rituals segons les trobades al *limes* germànic). Aquest any amb més genets i cavalls per oferir una visió encara millor del que era una unitat de cavalleria legionària romana.

CAVALLERIA LEGIONÀRIA

Durant molt de temps els romans llogaven la cavalleria a pobles habituats a lluitar a cavall. Com a exemple tenim els contingents de cavalleria germànica i gàl·lica utilitzats per Cèsar a la Guerra de les Gàl·lies. La cavalleria a les legions romanes s'utilitzaven sobretot per tasques de reconeixement, comunicació i enllaç. No obstant això, a partir de l'[alt Imperi](#) es crearen unitats específiques per aglutinar els cossos de cavalleria, les *alae*. En les restes arqueològiques dels campaments d'aquestes unitats s'ha trobat abundant material (màscares, utensilis per als cavalls i altres restes) que permeten al grup Timetrotter realitzar les seves reconstruccions amb un elevadíssim grau de fidelitat a l'original arqueològic.

CAVALLERIA ESPORTIVA

Els esports de la cavalleria es deien *hippica gymnasia*. Consistien en una sèrie d'exercicis de destresa, de gran lluïment, realitzades amb javelines de colors. Tant el genet com el cavall,

anaven molt guarnits i destacaven les màscares que tapaven tota la cara del genet i de vegades del cavall. Nombroses troballes arqueològiques d'aquests guarniments han estat trobades a Anglaterra i Alemanya. Les màscares representaven rostres tant d'homes com de dones, la qual cosa fa pensar en representacions del tipus grecs contra amazones.

Lloc Camp de futbol El Roqueral (Passeig Torroja)
Horaris Divendres, 29 de maig - 20 h (català)
Dissabte, 30 de maig - 13 h (castellà) - 19 h (català)
Diumenge, 31 de maig - 13 h (castellà)
Accés **Entrada lliure**

PRINCIPIA - LA DOMUS SIGNORUM I EL TABULARIUM LEGIONIS

NOVETAT 2009

Legio VII Gemina i Legio VI Victrix

En l'encreuament de la *via principalis* (d'aquí el nom) i la *via decumana* dels campaments legionaris, trobaríem un edifici molt important: els **principia**. En aquest edifici no faltaven mai la *domus signorum* o capella on es guardaven les insígnies de la legió i el *tabularium legionis* o arxiu de la legió. Comentaris sobre com eren i la seva funcionalitat.

Lloc Camp de futbol El Roqueral (Passeig Torroja)
Horaris Divendres, 29 de maig - 18 h (català)
Dissabte, 30 de maig - 10 h (castellà) - 17 h (català)
diumenge 31 de maig : 10 h. (castellà)
Accés **Entrada lliure**

CASTRA LEGIONIS

Els campaments de les legions romanes

La Legio VII Gemina i la Legio VI Victrix tindran muntat un petit campament legionari amb la reconstrucció de tendes (*papillius*), armament, artilleria (*tormenta*) i material de la vida quotidiana dels legionaris. Amb el format de visita lliure, hom podrà acostar-se i recrear-se amb les magnífiques reconstruccions d'aquest material històric.

Lloc Camp de futbol El Roqueral (Passeig Torroja)
Horaris Divendres, 29 de maig - de 19 h a 20 h
Dissabte, 30 de maig - d'11 h a 13 h i de 18 h a 19 h
Diumenge, 31 de maig - d'11 h a 12 h
Accés **Visita lliure**

NOVILISSIMUS DOMINUS MEUS

NOVETAT 2009

Societat, poder, oci i ideologia a la tardorromana: la vil·la romana de Centelles

Legio I Germànica amb la col·laboració de la Cohors I Gallica

Organitza: MNAT - Museu Arqueològic Nacional de Tarragona

El Museu Nacional Arqueològic de Tarragona ens proposa aquesta activitat, on es presenta un *dominus* (un membre de l'alta aristocràcia tardorromana), en un dia especial, en el qual rep a la

seva vil·la un important emissari procedent de Roma. Per a aquesta ocasió, la família vestirà les seves millors gales i organitzarà una cacera en honor del seu hoste. Per completar aquesta jornada festiva, res millor que un tast on degustar les peces caçades que, com a bons amfitrions, compartiran amb la resta de convidats.

Tot això en un marc incomparable, com és la vil·la romana de Centcelles de Constantí, a càrrec del grup de reconstrucció històrica tarraconense Legio I Germànica amb la col·laboració de la Cohors I Gallica.

Lloc Vil·la romana de Centcelles (*)
C/ Afores, s/n (Constantí)

Horaris Dissabte, 30 de maig - 11 h i 17 h
Diumenge, 31 de maig - 11 h

Comentaris en català i en castellà

Accés **Activitat gratuïta amb reserva prèvia**
Informació i reserves

De dilluns a divendres de 8 a 15 h al telèfon: 977 251 515

Dissabte de 9.30 a 18 h i diumenges de 10 a 14 h al telèfon 977 236 209

mnat@mnat.cat · www.mnat.cat

(*) El MNAT ofereix la possibilitat de desplaçament fins a la vil·la romana de Centcelles amb autocar per a aquelles persones que no disposen de vehicle propi. Per utilitzar aquest servei gratuït serà necessari recollir un tiquet a les dependències del Museu Arqueològic. Places limitades.

Informació als telèfons 977 251 515 / 977 236 209.

MÓN IBÈRIC

EQUIP DE RECONSTRUCCIÓ HISTÒRICA DE LA CIUTADELLA IBÈRICA DE CALAFELL **Ibercalafell - Calafell (Tarragona)**

Es tracta d'un dels grups més veterans a les jornades Tàrraco Viva i un dels millors exemples que hi ha a tot l'estat sobre l'eficàcia divulgativa de la reconstrucció històrica. Escenificaran diferents activitats al voltant de la vida quotidiana en un poblat ibèric per apropar al públic actual la cultura i la civilització d'aquest poble que habitava les nostres terres abans de l'arribada dels romans.

Activitats

VISITA A UN POBLAT IBÈRIC

NOVETAT 2009

Visita comentada per un arqueòleg amb grups reduïts, per endinsar-nos en la complexa i rica cultura ibèrica. Comerciants, agricultors i guerrers conformaren una societat que fins l'arribada dels romans colonitzaren el nostre país. Podrem veure i escoltar comentaris sobre el vestuari, la elaboració d'estris domèstics, costums socials, etc.

Lloc Jardins del Camp de Mart

Horaris Divendres, 29 de maig - 20 h (català)
Dissabte, 30 de maig - 10.30 h (castellà) 11.30 h (català) 12.30 (castellà)
17 h (català) - 18 h (castellà)

Diumenge, 31 de maig - 10 h (castellà) - 11.30 (català)

Accés **Inscripció**

LES DESIGUALTATS SOCIALS EN L'ÈPOCA IBÈRICA

En el món ibèric es van arribar a desenvolupar diferents classes socials, una de les quals fou una noblesa que controlava el comerç, la política i la producció agropecuària, tot establint llaços d'amistat amb altres cultures mediterrànies i servint de pont per a l'arribada de noves modes i productes. D'altra banda, aquesta noblesa emergent no hauria pogut funcionar sense l'existència d'una classe camperola, encarregada de produir els excedents agrícoles i ramaders necessaris per comerciar amb els pobles forans.

Amb aquesta representació, Ibercalafell procura apropar al públic les grans diferències que existien en la vida quotidiana d'ambdues classes socials, mostrant un dia a la vida de dues famílies, la del noble Ultilatíe i la del camperol Ortimbe. Així mateix, seguint les indicacions d'un dels arqueòlegs del grup, que presentarà diversos guerrers i personatges recreats, podran apropar-se a com eren i com vivien els ibers.

L'escena ens presenta dues cases ibèriques, una d'un pagès pobre (Ortimbe) i l'altra d'un noble cabdill ibèric (Ultilatíe). Al llarg de l'escena veiem com viuen uns i altres i com s'interrelacionen, ja que Ortimbe treballa per al cabdill ibèric.

Lloc Jardins del Camp de Mart
Horaris Diumenge, 31 de maig - 13 h (català)
Accés **Entrada lliure**

SOCIETATS CONSTRUÏM. CONSTRUÏM SOCIETATS

La història d'un poble, les seves tradicions, la seva cultura, deixa una empremta indeleble a la seva manera de construir les cases i els pobles en què viuen. D'altra banda, la seva manera de construir i organitzar-se també condiona en gran part la seva manera de viure.

Us proposem un viatge des de les arrels del món ibèric fins a la seva desaparició, on podrem veure com es van adoptar noves idees urbanístiques, edificant nous poblats i fortificacions, fins al seu abandonament a causa de la conquesta romana, coneixent a nobles com Atinbelaur i el consell d'ancians, ibers romanitzats com Lucius Iskerbeles, púnics com el mercader Azerbaal...

Aquest viatge us portarà al llarg del temps i per una part del territori ocupat pels ibers al llarg del temps, passant per la Cossetània, l'Edetània i la Laietània, on veurem el naixement, l'apogeu i la desaparició d'una cultura durant molt de temps oblidada.

Lloc Jardins del Camp de Mart
Horaris Dissabte, 30 de maig - 20 h (català)
Accés **Entrada lliure**

MÓN CELTIBÈRIC

ASOCIACIÓN CULTURAL CELTIBÉRICA TIERRAQUEMADA Numància (Garray-Sòria)

Grup de reconstrucció històrica sorgit a l'entorn del jaciment arqueològic de Numància. Des de fa alguns anys, realitza tasques de dinamització del jaciment amb la recreació de diferents episodis de les guerres numantines. El grup està assessorat per l'actual director de les excavacions de Numància i professor de la Universitat Complutense de Madrid, el Dr. Alfredo Jiménez. A Tarragona realitzaran demostracions amb comentaris històrics al voltant de la vida quotidiana (vestuari, estris artesanals, armament, etc.) i el govern d'una ciutat celtibèrica a través de dues

assemblees: la dels ancians (*seniores*) i la dels joves (*iuniores*), l'elecció dels cabdills militars, etc.

Aquesta associació organitza des de fa tres anys el festival Keltiberoi, dedicat a la cultura celtibèrica. El festival té lloc en el mateix poble de Garray, al costat del jaciment arqueològic de Numància. Es tracta d'un exemple de festival que, com Tàrraco Viva, es centra absolutament en la divulgació històrica.

Activitats

LA VIDA DELS CELTIBERS

Com vestien? Què menjaven? Com lluitaven? Com s'organitzaven? Un ampli ventall de respostes per donar a conèixer els aspectes més rellevants de la civilització celtibèrica de l'interior d'Hispania.

Lloc Jardins del Camp de Mart
Horaris Dissabte, 30 de maig - 12.30 h i 18.30 h
Comentaris en castellà
Accés **Entrada lliure**

ELS RITUALS FUNERARIS DELS CELTIBERS

Demostració que reconstrueix el ritual de la incineració, el més freqüent entre els celtibers. Després de la preparació del cadàver es realitza la incineració a la pira funerària, juntament amb els objectes personals del difunt.

Un segon ritual d'enterrament és el d'aquells que morien en combat. En aquest cas, el cos era exposat per ser devorat pels voltors.

Lloc Jardins del Camp de Mart
Horaris Dissabte, 30 de maig - 22 h
Comentaris en castellà
Accés **Entrada lliure**

ESPAI DE LA CULTURA CELTIBÈRICA

A part de les demostracions abans esmentades, i en un espai reservat a aquest grup, hom podrà veure i consultar diferents temes relacionats amb la cultura celtibèrica.

Lloc Jardins del Camp de Mart
Horaris Dissabte, 30 de maig - de 10 h a 14 h i de 17 h a 21 h
Comentaris en castellà
Accés **Entrada lliure** (grups reduïts)

LUDI GLADIATORI PUGILUMQUE

Les lluites de gladiadors a Roma

Istituto Ars Dimicandi

Itàlia

Un cop més, aquest grup, habitual col·laborador de les jornades, ens oferiran un seguit de demostracions amb comentaris per tal d'apropar-nos, amb el màxim de rigor, al món dels gladiadors de l'antiga Roma.

El ludus

Breu introducció històrica sobre el naixement de les escoles de gladiadors. Breu descripció del ludus: àrea d'entrenament, la zona de culte, la infermeria, les habitacions dels gladiadors, etc.

Tècnica

El tipus de combat dels gladiadors va arribar a influir en les tècniques de lluita de les mateixes legions romanes. En aquest apartat veurem les similituds i diferències entre tots dos tipus de lluita.

Munera

La desfilada prèvia (*pompa gladiatoria*), la *probatio armorum* (selecció d'armes) i els combats (*provocatores, thraecis, mirmillones, retiarii, secutores*)

Acabat el darrer combat, s'explicarà el ritual de la vida i de la mort.

Lloc Recinte monumental de l'Amfiteatre romà

Horaris Dissabte, 30 de maig - 17 h
Diumenge, 31 de maig - 10 h

Comentaris en castellà
Accés **Entrada gratuïta amb INVITACIÓ**

ARTIFEX

Artesans i artesanía en el món romà

A Europa hi ha un seguit d'artesans que, amb una gran qualitat i fidelitat, reproduïen peces arqueològiques d'època romana. Us proposem que feu una ullada a alguns d'aquests artesans i amb la forma d'un carrer, podreu veure alguns objectes de la vida quotidiana del món romà.

FORUM TRAIANI

Alemanya

Grup alemany especialitzat en realitzar rèpliques de mosaics romans i perruqueria femenina de l'època altoimperial. Aquest grup ha realitzat treballs per a nombrosos museus i jaciments arqueològics d'Alemanya.

El grup també ofereix rèpliques de materials romans: estris d'escriptura, ceràmica i mobiliari, entre d'altres.

AURIFICINA TREVERICA

Alemanya

Ira König (estudis d'Arqueologia i Història de l'Art a París i Trèveris, restauradora d'objectes de metall i mosaics, restauradora del Landesmuseum de Trèveris) està especialitzada en rèpliques de peces arqueològiques de l'antiguitat (joies d'or, mosaics, etc.).

Erik König està especialitzat en rèpliques d'armament romà, estàtues, vaixelles i mobles antics

BASTILIPPO

Alemanya

Ramon Franco realitza magnífiques rèpliques de llanternes romanes, pintures i mosaics. Hom podrà veure en directe el procés de treball per a l'obtenció d'aquestes peces.

JANO - Reproduccions històriques

Cantàbria

Ricardo Cagigal és sens dubte un dels pioners de la reconstrucció històrica a Espanya. Fundador del grup Legio IV Macedonica, ha recreat peces arqueològiques per a molts museus, jaciments i centres d'interpretació espanyols. Col·laborador del Festival des de la seva primera edició, aquest any ens oferirà tot un seguit de rèpliques arqueològiques relacionades amb el món de l'exèrcit romà.

ARQUEODROMO

Saragossa

El material arqueològic del món preromà —celtibèric principalment— és l'especialitat d'aquest artesà aragonès que oferirà la possibilitat de contemplar armament i estris de la vida quotidiana dels pobles que habitaren la península Ibèrica abans de l'arribada dels romans. José Manuel Pastor és habitual col·laborador de jaciments i museus d'Aragó i d'altres zones d'Espanya.

JEAN-LOUIS & ALINE TALY

França

Joieria, cosmètica i perfums

Jean Louis Taly reconstrueix peces de joieria segons models trobats en jaciments arqueològics. El mateix artesà realitzarà demostracions de la manera de treballar dels artesans joiers romans. Aquest any, i com a novetat, Aline Taly ens oferirà demostracions amb comentaris sobre el paper de la cosmètica i els perfums en la vida diària d'algunes dones romanes.

Lloc Jardins del Camp de Mart

Horaris Divendres, 29 de maig - de 17 h a 21 h

Dissabte, 30 de maig - de 10 h a 14 h i de 17 h a 21 h

Diumenge, 31 de maig - de 10 h a 14 h

Accés **Entrada lliure**

LUDI SCAENICI en concert

Ludi Scaenici (Itàlia)

Organitza: Fundació Caixa Tarragona

Aquest grup, col·laborador habitual del nostre Festival, ens oferirà una selecció dels seus treballs de recerca sobre la música antiga romana, que inclouran noves peces. Amb molts seguidors entre el nostre públic, es tracta d'una oportunitat més per gaudir d'un dels millors grups d'arqueologia experimental que, al mateix temps, ofereixen un producte musical de gran qualitat. Durant el concert, els membres d'aquest grup ens oferiran comentaris i projeccions d'imatges arqueològiques que ajudaran a comprendre millor el significat i el paper de la música en el context de la cultura romana.

Lloc Sala d'actes de la Fundació Caixa Tarragona (C/ Pere Martell, 2 · Tarragona)

Horaris Dissabte, 23 de maig – 19.30 h

Accés **Informació**
Fundació Caixa Tarragona
Telèfon: 977 29 93 60

L'ANNOA FRUMENTÀRIA

Un intent d'estat del benestar a la Roma antiga

NOVETAT 2009

Associació Projecte Phoenix Tarragona

Organitza: Fundació la Caixa

Les distribucions gratuïtes o a baix cost de blat varen ser freqüents a l'antiga Roma. Amb la *Lex Sempronia Frumentaria* presentada pel tribú de la plebs Gai Semproni Grac, es convertiren en pràctica habitual de l'estat romà. Utilitzades com a propaganda política per Pompeu el Gran o Cèsar, no fou sinó amb el govern d'August que finalment es creà un organisme estable per garantir el subministrament de productes alimentaris per al conjunt de la població de la urbs: la prefectura de l'annona. Creada per August a inicis del segle I dC funcionarà (amb alguns canvis) al llarg de tres segles. Amb funcionaris propis —*praefectus annonae*— al capdavant, una seu —la *statio annonae*— i prerrogatives àmplies, l'annona frumentària romana crearia tot un sistema (meitat públic, meitat privat) de control i avituallament dels aliments bàsics per a la població. Aquest servei va evitar les gran fams o les caresties greus per a un conjunt molt ampli de persones. Es calcula que prop de 250.000 persones es beneficiaven directament del servei. L'annona romana però va possibilitar també un creixement econòmic sostingut i generalitzat a tota la conca mediterrània. No és estrany doncs, que un autor com Suetoni reflecteixi, en tractar la vida d'August, l'agraïment de comerciants de la ciutat d'Alexandria:

“Navegava a prop de la badia de Pozzuoli quan els passatgers i mariners d'un vaixell d'Alexandria que estava a l'entrada varen anar a saludar-lo vestits de blanc, cenyint corones i cremant encens, l'ompliren de lloances i fent vots per la seva prosperitat exclamaren que per ell vivien i que a ell li devien la llibertat de navegació i tots els seus béns”.

Fragment extret de la *Vida dels dotze cèsars* de Suetoni · Aug. 98,2

Lloc CaixaForum (C/ Cristòfor Colom, 2)
Horaris Divendres, 22 de maig - 19 h i 20.30 h
Dissabte, 23 de maig - 12 h i 19 h

Accés Comentaris en català
Invitació

Informació i reserves al telèfon 977 84 98 71

És imprescindible recollir la invitació a CaixaForum (C/ Cristòfor Colom, 2) **a partir del 6 de maig** fins a l'hora de començament de cada sessió o fins a exhaurir les localitats. Màxim dues invitacions per persona i sessió.

Aquesta activitat es tornarà a realitzar el segon cap de setmana al Camp de Mart.

Lloc Jardins del Camp de Mart
Horaris Divendres, 29 de maig - 19.30 h (català)
Dissabte, 30 de maig - 11.30 h (castellà) - 18.30 h (castellà)
Diumenge, 31 de maig - 11.30 h (català)
Accés **Entrada lliure**

ROMANORUM VITA

Vida i costums dels antics romans

Associació Projecte Phoenix Tarragona

Les ciutats romanes són les autèntiques protagonistes de la *civitas* o civilització romana. Ciutats treballadores, amb gran vitalitat social, econòmica i política que es materialitzava en ciutats ordenades i amb un ric teixit de serveis públics i també amb una enorme quantitat de creences i rituals que envaeixen la vida quotidiana.

El carrer vertebrava l'encontre entre la vida privada i la pública. És l'espai de relacions per excel·lència. Espai de trànsit, de pas, però també de trobada. És l'espai de l'espera dels clients a la **salutatio** matutina, de cerimònies religioses com el culte als **lares compitales**, espai de la lluita política, espai comercial on tot es pot comprar i vendre.

Lloc Jardins del Camp de Mart
Horaris Dissabte, 30 de maig - 10 h (català) - 17 h (castellà)
Diumenge, 31 de maig - 10 h (català)
Accés **Entrada lliure**

TABULARIUM

Un arxiu en època romana

Associació Projecte Phoenix Tarragona

Coincidint amb el congrés d'arxivers de Catalunya que es celebra a Tarragona, l'Associació Projecte Phoenix ens oferirà una recreació amb comentaris sobre alguns dels continguts i la manera de funcionar dels arxius provincials romans.

Lloc Fòrum Provincial - Pretori romà - Sala del sarcòfag d'Hipòlit (Plaça del Rei, s/n)

Horaris Dijous, 22 de maig - 20 h (català)

Accés **Entrada Lliure (Aforament limitat)**

CAPTIO

NOVETAT 2009

Iniciació al sacerdoci de Júpiter i Vesta

Nemesis. Arqueologia i difusió cultural (Tarragona)

Dos dels sacerdocis més importants de la religió estatal romana eren els dedicats a Júpiter i a Vesta, que a més compartien el mateix ritual d'iniciació, la *captio*.

El *Flamen Dialis* era el sacerdot consagrat a Júpiter. Les vestals, per la seva banda, eren les sis verges encarregades del culte a Vesta. En la *captio* hi participava el *Pontifex Maximus* que elegia al *Flamen Dialis* o a una nova vestal entre un grup d'aspirants de les millors famílies de Roma i els "prenia" o "captava", fins i tot contra la seva voluntat, per entrar al servei de la divinitat.

El *Flamen Dialis* era l'encarregat de realitzar els sacrificis dedicats a Júpiter, el pare dels déus. Tant aquest sacerdot com la seva esposa, la *Flaminica Dialis*, estaven condicionats per tota una sèrie de prohibicions rituals, com per exemple el fet de muntar a cavall en el cas del *Flamen* o la prohibició de pujar més de tres escales seguides per a la *Flaminica*. A més, un vestuari ple de simbolismes i uns d'atributs d'arrels antiquíssimes reforçaven el seu caràcter de persones sagrades.

Les sis sacerdotesses vestals consagraven trenta anys de la seva vida a tenir cura del temple de la deessa Vesta, protectora de la gran família de l'estat romà. La principal ocupació de les vestals era vigilar el foc sagrat de Vesta, ja que la seva extinció es considerava un presagi funest. Altres tasques desenvolupades per aquestes sacerdotesses verges consistien en la neteja ritual del temple, l'elaboració d'una salmorra purificadora utilitzada en els sacrificis i la custòdia en el seu temple d'objectes sagrats i documents importants.

Lloc Fòrum de la Colònia

Horaris Dissabte, 23 de maig - 22 h (català)

Divendres, 29 de maig - 21.30 h (castellà) - 23 h (català)

Dissabte, 30 de maig - 21.30 h (català) - 23 h (castellà)

Accés **Activitat gratuïta amb INVITACIÓ**

VENERALIA

NOVETAT 2009

Culte a la deessa Venus

Thaleia. Grup de reconstrucció històrica (Tarragona)

Venus era una important deessa relacionada amb l'amor, la bellesa i la fertilitat. El seu culte és molt antic i tenia santuaris molt importants a Ardea i Lavinium. En un primer moment, se li atribueix un caràcter agrari fins que al segle III aC se l'assimila a Afrodita. El culte a aquesta deessa estava molt estès per tot el litoral itàlic i, sobretot, a Etrúria.

Abril era el mes dedicat a Venus perquè, segons autors com Cincio o Varró és el mes en què "els fruits, flors, animals, terres i mars s'obren".

Un dels temples de més influència va ser el d'Eryx i, per aquest motiu, es va construir al Capitoli un dedicat a la Venus Ericina on les meretrices formaven part molt activa en la seva festa que es celebrava el 23 d'abril ja que era la seva protectora (festes de la Vinalia priora).

Però l'any 114 aC es va establir el culte de *Venus Verticordia* sent l'1 d'abril el dia que se celebraven les festes de les matrones, *Veneralia*.

A les *Veneralia* s'honorava a *Venus Verticordia* i al seu company *Fortuna Virilis*. Aquest dia les dones, coronades amb garlades de murtra, es banyaven i pregaven a Venus que els donessin concòrdia i una vida mirada. A més, les dones treien les joies i guarniments de les estàtues de Venus i Fortuna per netejar-les, després de la qual cosa les redecoraven i guarnien amb roses, flor dedicada a Venus.

Lloc Circ romà – Volta de St. Hermenegild (Entrada per la porta del passeig de St. Antoni)
Horaris Dissabte, 23 de maig - 22 h (català)
Divendres, 29 de maig - 21.30 h (català) - 23 h (castellà)
Dissabte, 30 de maig - 21.30 h (castellà) - 23 h (català)
Accés **Activitat gratuïta amb INVITACIÓ**

ARS MEDICA

La medicina a Roma

Thaleia. Grup de reconstrucció històrica (Tarragona)

La medicina a Roma va tenir un desenvolupament inicial essencialment religiós. Al capdamunt del Quirinal hi havia un temple a *Dea Salus*, la deïtat que regnava sobre totes les altres relacionades amb la malaltia, entre les quals estaven: *Febris*, la deessa de la febre, *Uterina*, que tenia cura de la ginecologia, *Lucina*, encarregada dels parts, *Fessonia*, senyora de la debilitat i de l'estènia, etc. Com en altres cultures, la medicina sobrenatural romana va conservar la seva vigència i la seva popularitat fins a molt després de la caiguda de l'Imperi Romà. La seva naturalesa, essencialment religiosa, va permetre integrar-se amb les teories mèdiques que van sorgir en l'Imperi bizantí i que van prevaler durant tota l'edat mitjana.

La medicina romana era essencialment grega, però els romans van fer tres contribucions fonamentals: 1) els hospitals militars o *valentudinaria*, 2) el sanejament ambiental i 3) la legislació de la pràctica i de l'ensenyança mèdica.

Es va prendre dels grecs la norma de destinar alguns membres de la medicina als serveis de l'exèrcit. Seria difícil establir si hi havia realment un equip mèdic o si es tractava simplement de destinar alguns soldats posseïdors de la inclinació i els coneixements necessaris a la tasca d'auxiliar els seus companys.

A més, es va establir un servei mèdic públic, en el qual la ciutat contractava a més d'un metge (*archiatri*) i els hi proporcionava local i eines perquè poguessin atendre de manera gratuïta qualsevol persona que sol·licités la seva ajuda. Els salaris d'aquests professionals els fixaven els consellers municipals.

Lloc Fòrum Provincial - Pretori romà - Sala del sarcòfag d'Hipòlit (Plaça del Rei, s/n)
Horaris Dissabte, 23 de maig - 11 h (català)
Dissabte, 30 de maig - 11 h (castellà)
Diumenge, 31 de maig - 11 h (català)
Accés **Activitat gratuïta amb INVITACIÓ**

CARMINA CANERE

El món de la música a l'antiga Roma

Thaleia. Grup de reconstrucció històrica (Tarragona)

La música sempre acompanyava als moments d'esbarjo a tots els habitants de les ciutats. Quan un noble volia afalagar amb un bon banquet un notable grup d'amics sempre complementava aquest gest amb l'actuació de flautistes i ballarines que feien les delícies del públic. Als anfiteatres i circs hi havia una orquestra que amenitzava els millors moments o, simplement, feia passar millor el temps als espectadors. Així mateix, es podien trobar grups reduïts d'artistes als carrers propers al Fòrum que oferien el seu art per unes poques monedes. Trobem instruments de vent, percussió, corda i hidràulics, com pot ésser l'orgue, per completar una orquestra.

Coneixem que a Roma i al Laci es van desenvolupar formes de cant ritual, monòdic i coral, però no es va conservar cap testimoni de les antigues formes musicals. Ens han quedat alguns fragments de textos cantats i indicacions sobre els modes d'execució dels cants.

Al teatre, a vegades, el cant i la dansa acompanyaven les burles jocosos que els actors intercanviaven amb els espectadors. En la tragèdia, les parts cantades, monodies i duets s'alternaven amb el diàleg parlat. En la comèdia els *cantica* (parts cantades de l'obra) s'alternaven freqüentment amb els *deverbia* (parts recitades de l'obra) i a les mitges parts s'inserien execucions musicals amb *tibiae* (flauta).

Lloc Fòrum Provincial - Pretori romà - Sala del sarcòfag d'Hipòlit (Plaça del Rei, s/n)

Horaris Dissabte, 23 de maig - 18 h (català)
Dissabte, 30 de maig - 18.30 h (català)
Dissabte, 30 de maig - 19.30 h (castellà)

Accés **Activitat gratuïta amb INVITACIÓ**

SACRA PRIVATA

Rituals a la llar

Thaleia. Grup de reconstrucció històrica (Tarragona)

Aquest grup de reconstrucció tarragoní ens mostrarà els diversos rituals que celebrava, dins l'àmbit familiar, un ciutadà romà: el del naixement, el pas a l'adolescència, i el de prometatge, entre d'altres.

Un dels rituals era el denominat *dies lustricus* (ritual gràcies al qual el nen o nena entra a formar part d'una família). És el primer en la vida d'un romà i representa el començament d'un cicle de cerimònies en què es veurà immers tota la seva vida. El novè dia del naixement per als nens, i el vuitè per a les nenes, era el primer dia que es celebrava una petita festa en honor del nadó. Aquest dia es convidava la família i acudien els parents per ser testimonis de l'entrada del nen o nena en la vida social.

El pas de la infantesa a la vida pública en el noi romà estava marcat per una festa (*dies uirilis togae*) en la qual el nen deixava la *toga praetexta* per vestir la *toga viril* que era de color blanc. Aquesta cerimònia tenia lloc a les *Liberalia*, festes que es celebraven el 16 de març. Era un dia molt singular i per tota la ciutat es veien grups de persones abillades amb els seus millors vestits i acompanyant al nou ciutadà al fòrum.

El matrimoni solia ser precedit per altre ritual, les esposalles o l'esment i promesa de les núpcies futures. Per a les esposalles no es necessitava la presència física dels promesos, però sí el seu consentiment. L'edat dels contraents no està definida, però no es podien celebrar abans de complir els set anys d'edat.

- Lloc** Fòrum Provincial - Pretori romà – Volta de la Teclera
Horaris Dissabte, 23 de maig – 12.30 h (català)
Dissabte, 30 de maig – 12.30 h (castellà)
Diumenge, 31 de maig – 12.30 h (català)
Accés **Activitat gratuïta amb INVITACIÓ**

LIBRATIO AQUARUM

L'art romà d'administrar les aigües

Isaac Moreno

“L’any 312 aC el primer aqüeducte portava aigua d’excel·lent qualitat a Roma. Al final de la vida de la gran ciutat, van ser deu els que subministraven prop de mil milions de litres d’aigua per dia. La meitat d’aquest impressionant subministrament era per als banys públics i la resta per a altres consums dels dos milions d’habitants de la ciutat. L’equivalència de 250 litres per habitant i dia és una quantitat superior a la que consumeixen avui moltes de les ciutats modernes com ara Londres o Nova York. L’any 1954, quatre d’aquests aqüeductes van ser renovats i van ser suficients per a satisfer les necessitats de la Roma moderna”.

Isaac Moreno ja ha participat en diverses edicions de les jornades. Enginyer de professió, és un apassionat i especialista en la recerca de les tècniques de mesurament (*ars mensoria*) i el coneixement d’enginyeria del món romà. Ha col·laborat en nombrosos congressos científics sobre enginyeria romana. Aquest any, i en el marc de l’aqüeducte romà de Tarragona que millor que oferir-nos una sèrie de comentaris sobre la capacitat dels romans per conduir i fornir les ciutats d’un element tan actual com l’aigua.

- Lloc** Aqüeducte romà de les Ferreres
Horaris Dissabte, 30 de maig - 10 h i 17 h
Diumenge, 31 de maig - 10 h
Comentaris en castellà
Accés **Entrada lliure**

VIAE ROMA

Tots els camins porten a Tàrraco

Legio I Germanica Tarragona

Aquesta activitat consisteix en la recreació d’un lloc de control de camins, coneguts com a **statio**. En aquests indrets es controlava el pas dels viants, es fiscalitzava el transport de mercaderies i servia alhora d’hostalatge i establia per als cavalls i genets encarregats del servei postal romà.

La recreació consistirà en la reconstrucció d’una *statio*, al costat de la via així com dels personatges relacionats amb aquest ambient. S’explicarà al públic el sistema de control dels camins i els edificis relacionats amb la via: *stationes, mansiones, mutationes*, amb paral·lelismes amb edificis i serveis actuals.

Lloc Aqüeducte romà de les Ferreres
Horaris Dissabte, 30 de maig - 11 h (català) - 18 h (castellà)
Diumenge, 31 de maig - 11 h (català)

Accés **Entrada lliure**

CURSUS PUBLICUS

El servei de correus a l'antiga Tàrraco

Legio I Germanica Tarragona

Les importants transformacions politicosocials de la creació de l'Imperi romà van donar lloc a grans moviments d'expansió. Les legions tenien necessitat de desplaçar-se el més ràpidament possible, així que es crea una gran xarxa de camins per garantir un ràpid desplaçament de les tropes. Però aquestes vies ràpidament s'aprofitaran per a ús administratiu o comercial. És així com es crea un servei de correu oficial: el *cursus publicus*.

L'activitat consisteix en una explicació de com s'articulava el servei de correus, qui ho duia a terme, així com els diversos suports que s'empraven per escriure les cartes i missatges, o els elements per garantir la inviolabilitat i secret del contingut.

Lloc Muralles - Passeig Arqueològic - Zona Torre Minerva (Entrada pel passeig Torroja)

Horaris Dissabte, 23 de maig - 22 h (català)

Accés **Activitat gratuïta amb INVITACIÓ**

IN COEMETERIO

Reconstrucció d'un enterrament cristià al segle V dC

Associació Cultural Sant Fructuós (Tarragona)

Per segon tercer any consecutiu podrem gaudir d'una recreació d'un funeral cristià d'època tardoromana a través de diversos quadres plàstics, des de l'arranjament i exposició del cadàver, passant pel seguici fúnebre, l'enterrament i, finalment, la pregària pels difunts.

La recreació es realitza en el marc del claustre de la Catedral de Tarragona. Aquest espai fou zona cementirial en època tardoromana i visigòtica vinculat a la seu episcopal de la ciutat. Un audiovisual permetrà comprendre al públic l'evolució i transformació d'aquest espai al llarg del temps.

Lloc Claustre de la Catedral

Dates Dijous, 21 de maig
Divendres, 22 de maig
Dissabte, 23 de maig

Horaris 21.45 h (català) - 22.15 h (castellà) - 22.45 h (català) - 23.15 (castellà)

Accés **Activitat gratuïta amb INVITACIÓ**

LES ESCOLES VISITEN TÀRRACO VIVA

NOVETAT 2009

Legio VII Gemina (Tarragona)

Römercohorte Opladen – Legio VI Victix – Cohors Asturum (Alemanya)

Timetrotter – Cavalleria romana (Alemanya)

Ars Dimicandi (Itàlia)

Per primer any, el Festival ofereix a escoles i instituts la possibilitat de realitzar un “tast” d’algunes de les activitats més significatives de Tàrraco Viva. Esperem que els alumnes dels centres que facin la reserva i assisteixin a l’activitat siguin futurs seguidors del Festival.

Lloc Camp de futbol El Roqueral (Passeig Torroja)

Horaris Divendres, 29 de maig - de 9.30 h a 13 h (català)

Accés Centres escolars. **RESERVA prèvia**

És una de les principals novetats d'enguany del Festival. Es tracta de realitzar una activitat que, amb una duració aproximada de dues hores i mitja, signifiqui una autèntica immersió en l'esperit del Festival. Les persones que desitgin fer aquesta activitat hauran de renunciar a fer-ne cap altre durant l'horari nocturn. Sense presses i amb calma, aquestes persones podran gaudir de comentaris històrics sobre els monuments on es desenvolupa l'activitat, diferents activitats de recreació i/o divulgació històrica, per finalitzar amb una *comisatio* (una espècie de ressopó que feien els antics romans al finalitzar els seus banquets (*convivium*). La *comisatio* era el moment de gaudir de la conversa, així que els assistents podran compartir les seves opinions i sensacions tant entre ells mateixos com amb els participants.

AMPHITEATRUM

La nit abans del combat

Joaquin Ruiz de Arbulo (Historiador)
Istituto Ars Dimicandi

Comentaris sobre l'amfiteatre romà de Tarragona. Les seves principals característiques com a monument i la seva importància històrica.

A continuació els assistents podran veure i escoltar comentaris sobre com es desenvolupava la nit abans del combat per als gladiadors, amb la *cena libera* i alguns dels rituals que es desenvolupaven en les hores prèvies al combat.

Finalment se servirà un tast (*comisatio*).

Lloc Recinte monumental de l'Amfiteatre romà
Horaris Divendres, 29 de maig - 22 h (català)
Dissabte, 30 de maig - 22 h (castellà)
Accés **Entrada de pagament: 10 €**
Venda d'entrades a www.tarracoviva.com

ESCENA ROMANA

Teatre i música a l'antiga Roma

Comentaris sobre la Muralla romana de Tarragona, especialment relacionat amb la Torre de Minerva. A continuació podran veure dues recreacions d'espectacles que tenien lloc a l'antiga Roma: el teatre (de titelles) i la música. Finalment, se servirà un tast (*comisatio*).

Presentació : Ramon Járrega (Arqueòleg)
Teatre de titelles romà: La gran història d'Antoni i Cleopatra
Genovesa i Aula de Teatre de la URV (Tarragona)
Idea original de Joan Rioné

Gràcies als cronistes clàssics sabem que en època romana ja hi havien representacions en teatre de titelles. També sabem del perfil errant i marginal de l'ofici de titellaire i, atenent al treball encetat per l'Aula de Teatre de la URV amb les *Farses Atel·lanes*, sabem del caràcter desenfadat, i fins i tot groller, del teatre popular romà. Basant-nos en aquests referents i en una aproximació a les expressions hereves vives com ara l'*Opera dei pupi* (teatre de titelles sicilià) i l'essència dels narradors que encara podem sentir en llocs com la plaça Jemaa el Fna de Marràqueix, s'ha dut a

terme la reconstrucció d'un espectacle de teatre de titelles amb una posada en escena pròpia de les representacions al carrer.

Mitjançant la visualitat dels titelles (en aquest cas, inspirades en la *nina d'ivori*), un narrador i el seu ajudant ens transporten a les províncies orientals de l'Imperi romà per fer-nos coneixedors de l'apassionada història d'amor entre Marc Antoni i Cleopatra. Alhora també descriuran, amb tota mena de detalls, els successos de la batalla d'Àccium que va fer caure en la desgràcia a la parella d'amants i va permetre a Cèsar August consolidar-se com emperador

Sons de l'antiga Roma **Ludi Sacenici (Itàlia)**

Una demostració amb comentaris sobre els instruments musicals i el paper de la música en la societat romana a càrrec d'aquest grup italià.

Lloc Muralles – Torre Minerva (Entrada pel passeig Torroja)

Horaris Divendres, 29 de maig - 22 h (català)
Dissabte, 30 de maig - 22 h (castellà)

Accés **Entrada de pagament: 10 €**
Venda d'entrades a www.tarracoviva.com

MITHRAEUM

Iniciació als misteris de Mitra

Comentaris sobre la Muralla romana i les seves principals vicissituds històriques. A continuació, la recreació d'un dels cultes místèrics més estesos a l'Imperi romà: el culte al déu Mitra. Finalment, se servirà un tast (*comisatio*).

Presentació: Josep M. Puche (Arqueòleg) **Nemesis. Arqueologia i difusió cultural (Tarragona)**

Mitra és el déu iranià nascut miraculosament de la roca abans de la creació del món, del qual n'és el creador. Aquesta divinitat simbolitza la llum que combat la foscor i fa fugir els mals esperits i el seu nom significa *tractat* o *aliança*.

El culte mitraic implantat en el món romà esdevingué molt popular en època imperial. Era només per a homes, molt jerarquitzat, organitzat en graus i místèric. Mai va ser un culte oficial ni una religió d'estat. Malgrat això, va estar molt vinculat al món militar i als més alts nivells de l'administració pública.

Els espais on es realitzaven les seves cerimònies ocultes eren els *mithraea*, petits temples, sovint subterrànics, decorats com si fossin una cova natural que simbolitzava l'univers i on s'han trobat pintures, escultures i mosaics referents al culte a Mitra. Cal destacar la *tauroctonia* o representació del déu en el moment de matar i vessar la sang d'un toro.

El focus de la religió mitraica era l'acte iniciàtic, imprescindible per formar part del culte i molt proper a l'experiència de la mort. Així, l'individu naixia en una nova realitat i en una nova vida i se'l considerava *natus et renatus*. Resten poques referències antigues sobre aquests rituals secrets i són les restes arqueològiques les que ens proporcionen una major informació sobre aquest culte místèric.

Lloc Muralles - Cos de Guàrdia (Entrada pel portal del Roser)

Horaris Divendres, 29 de maig - 22 h (castellà)
Dissabte, 30 de maig - 22 h (català)

Accés **Entrada de pagament: 10 €**
Venda d'entrades a www.tarracoviva.com

RES GESTAE DIVI AUGUSTI

La vida d'August

Comentaris històrics sobre la Muralla de Tarragona i la seva importància com a monument. Seguidament podrem escoltar alguns dels moments més importants de la vida de l'emperador August, el fundador de l'Imperi romà. Finalment se servirà un tast (*comisatio*).

Presentació: Moisès Díaz Garcia (Arqueòleg)

Carles Alcoy

Narració històrica de la vida i la persona d'Octavi August, al mig del trajecte entre la narració directa de fets reals (crònica), l'explicació de fets i opinions (conferència) i la narració rondallística. És un itinerari clàssic al voltant d'un eix biogràfic, participant d'un model clàssic: *Vides paral·leles, Els dotze Cèsars, Res Gestae...*

L'eina emprada és la narració que, per ella mateixa i com a eina transmissora de coneixement i opinió, esdevé la màxima virtut de la vida pública: el discurs retòric.

Lloc Muralles- Espai August (Entrada pel portal del Roser)

Horaris Divendres, 29 de maig - 22 h (castellà)
Dissabte, 30 de maig - 22 h (català)

Accés **Entrada de pagament: 10 €**
Venda d'entrades a www.tarracoviva.com

ESPAI LÚCUL

Enogastronomia a l'antiga Roma

Començarem per uns comentaris sobre el recinte de Casa Canals i la Muralla de Tarragona. Després es realitzarà una introducció tant al menjar com al vi en època romana i, finalment, se servirà un tast (*comisatio*).

Presentació: Maite Miró i Alaix (Arqueòloga)

Benito Báguena (Saragossa)- KuanUm! (L'Hospitalet de Llobregat)

Lloc Casa Canals (C/ Granada, 11)

Horaris Divendres, 29 de maig - 22 h (català)
Dissabte, 30 de maig - 22 h (castellà)

Accés **Entrada de pagament: 10 €**
Venda d'entrades a www.tarracoviva.com

FIRES I TROBADES

ROMA ALS MUSEUS DEL MÓN

VII Fira Internacional de Museus, Ciutats, Monuments i Jaciments Arqueològics d'Època Romana

Setena edició d'aquesta fira que pretén apropar al públic de Tàrraco Viva el món de l'antiga Roma a través de la informació de museus, monuments i jaciments arqueològics de diferents països europeus. Una bona ocasió per conèixer tota la riquesa del llegat històric de la civilització romana. Significa també una manera d'intercanviar informació sobre el treball i les realitats de museus i institucions amb les seves aportacions en l'àmbit de la divulgació històrica. Una fira que s'està convertint en una referència internacional en el camp de la divulgació històrica del patrimoni monumental d'època romana.

Participaran en aquesta mostra:

Tarragona

Museu d'Història de Tarragona
Institut Català d'Arqueologia Clàssica (Tarragona)
Museu Nacional Arqueològic de Tarragona
Museu del Port de Tarragona

Països Catalans

Museu Arqueològic del Vendrell i Museu de Cambrils (Tarragona)
Museu d'Història de Catalunya (Barcelona)
Museu de Badalona
Museu Nacional d'Arqueologia de Catalunya (Empúries)
Museu de Guissona (Lleida)
Ciudadella Ibèrica de Calafell
Museu de Sant Boi de Llobregat
Museu d'Història de València i Museu de la Pia Almoïna (València)
Consorti de la Ciutat Romana de Pollentia (Alcúdia)
Museu Arqueològic d'Alacant

Espanya

Zaragoza romana (Diputació de Saragossa)
Segovia romana
Museo Arqueológico Provincial de Lugo
Museo Romano de Oïasso (Irún)
Roma a Andelos y Villa de las Musas de Arellano (Navarra)

Europa

Musée d'Arles Antique (França)
Musée Gallo romain de Lyon (França)
Musée du Villa Loupian (França)
Museo de Conimbriga (Portugal)

MUSEU CONVIDAT: Jaciment arqueològic de Baalbek (Líban)

Lloc Jardins del Camp de Mart
Horaris Divendres, 29 de maig - de 17 h a 21 h
Dissabte, 30 de maig - de 10 h a 14 h i de 17 h a 21 h
Diumenge, 31 maig - de 10 h a 14 h
Accés **Entrada lliure**

FÒRUM TÀRRACO

XI Fira de Productes de Divulgació Històrica Romana

Una fira especialitzada en oferir productes de museus, centres d'interpretació, artesanía arqueològica, etc. El públic de Tàrraco Viva hi podrà trobar objectes de mercaderia cultural i rèpliques arqueològiques o, senzillament, obtenir informació d'activitats relacionades amb el patrimoni històric d'època romana.

Participants

- **CAMP D'APRENENTATGE DE LA CIUTAT DE TARRAGONA. Divulgació per a escolars**
- **THALEIA. Grup de recreació històrica**
- **ATENEA. Rèpliques arqueològiques**
- **FANGUETI. Rèpliques arqueològiques**
- **ITINERE. Empresa de guies**
- **CODEX. Empresa d'arqueologia i mercaderia cultural del patrimoni**
- **CLARMONT. Maquetista especialitzat en museus i monuments**
- **LEGIO I GERMANICA Grup de reconstrucció històrica**
- **TARRACO GUIDE BUREAU. Empresa de guies.**
- **BRONCES ROMANOS. Rèpliques de troballes arqueològiques en bronze**
- **OLIMPOART. Recreacions peces arqueològiques**
- **AURIGA. Revista del món clàssic**
- **SÀPIENS. Revista de divulgació històrica**
- **MEMORIA. Revista de divulgació històrica**

Lloc Jardins del Camp de Mart

Horaris Divendres, 29 de maig - de 17 h a 21 h
Dissabte, 30 de maig - de 10 h a 14 h i de 17 h a 21 h
Diumenge, 31 de maig - de 10 h a 14 h

Accés **Entrada lliure**

TABERNA LIBRARIA

Espai llibre

Gremi de Llibreters de Tarragona

En unes jornades dedicades a la divulgació històrica no hi pot faltar el mitjà que durant segles ha estat el més habitual per difondre el coneixement humà: el llibre.

Literatura clàssica, història, art, novel·la històrica, assaig, filologia, edicions per a infants... Tot el que vulgueu saber al vostre abast.

Lloc Jardins del Camp de Mart

Horaris Divendres, 29 de maig - de 17 h a 21 h
Dissabte, 30 de maig - de 10 h a 14 h i de 17 h a 21 h
Diumenge, 31 de maig - de 10 h a 14 h

Accés **Entrada lliure**

Presentació de llibres :

Trilogia sobre *Escipión, la leyenda y el hombre* Santiago Posteguillo

Lloc *Taberna Libreria* (Jardins del Camp de Mart)

Horaris Divendres, 29 de maig - 18.30 h

Accés **Entrada lliure**

***VALENTIA. Las Memorias de Caius Antonius Nasus* Gabriel Castelló**

Lloc *Taberna Libreria* (Jardins del Camp de Mart)

Horaris Divendres, 29 de maig - 20 h

Accés **Entrada lliure**

Última ratio regis

Control i prohibició de les armes, des de l'antiguitat a l'edat moderna

Fernando Quesada Sanz

Universitat Autònoma de Madrid

Lloc *Taberna Libreria* (Jardins del Camp de Mart)

Horaris Dissabte, 30 de maig - 18 h

Accés **Entrada lliure**

HISTÒRIA VIVA

II Trobada sobre la divulgació històrica del món romà 2a edició: La divulgació del passat clàssic a Catalunya

Durant el darrers anys, hem vist com a diversos indrets de Catalunya apareixien noves propostes d'activitats de difusió històrica basades en la recreació, la reconstrucció o la festa. Avui comptem amb manifestacions que ja tenen uns anys d'experiència, d'altres que fa poc van començar el seu projecte i també d'altres que tot just s'ho estan plantejant. Tot això ens fa pensar que és un bon moment per posar en comú les diferents experiències, dificultats trobades i potencialitats d'aquestes manifestacions culturals.

Aquestes manifestacions han jugat un paper important en el creixent interès de la població per la història. Un interès que ha fet augmentar el consum de productes culturals i d'activitats de difusió i explicació de la història. Amb aquesta jornada de treball es vol debatre sobre el present i el futur d'aquestes manifestacions culturals.

Objectius

- Conèixer de primera mà les característiques organitzatives i de programa de les diferents manifestacions convidades.
- Intercanviar reflexions, opinions i dubtes entre tots el participants.
- Iniciar un procés de futures col·laboracions per tal de millorar el rendiments organitzatius, de públic i de qualitat de les nostres respectives manifestacions.
- Analitzar el paper d'aquestes manifestacions en la difusió i popularització de la història.
- Estudiar l'impacte econòmic dels festivals de difusió històrica en la població on es realitzen.
- Debatre sobre la implicació entre els festivals i els museus, les àrees de patrimoni de les administracions i d'altres organismes relacionats amb el patrimoni i la història.

A qui va adreçat?

- Gestors de patrimoni històric.
- Responsables i tècnics de museus, jaciments i centres d'interpretació.
- Responsables i tècnics d'àrees culturals, de patrimoni i turisme.
- Entitats culturals públiques i privades.
- Empreses d'arqueologia i difusió cultural.
- Departaments universitaris d'Història, Arqueologia, Estudis Clàssics, Turisme, etc.
- Responsables i tècnics de difusió i comunicació de les entitats públiques i privades.
- Persones en general interessades en la difusió de la història i el patrimoni.

Manifestacions convidades

Magna Celebratio – Museu d'Història de Badalona

Triumvirat Mediterrani – Museu Arqueològic d'Empúries – L'Escala

Ludi Rubricati – Museu de Sant Boi

Mercat Romà de Iesso – Ajuntament de Guissona

Defrutum Olerdolanum. El temps de la Vereda a l'Olèrdola romana – Olèrdola

Tàrraco Viva – Tarragona

Ludi Saguntini - Sagunt

Lloc Fòrum Provincial - Pretori romà - Sala del sarcòfag d'Hipòlit (Plaça del Rei, s/n)

Horaris Dijous, 26 de maig - de 9.30 h a 13.30 h

Accés **Activitat gratuïta amb INSCRIPCIÓ prèvia**

Es pot realitzar:

- a través de la pàgina web (formulari): www.tarracoviva.com
- per correu electrònic: secretaria@tarracoviva.com

GASTRONOMIA

TÀRRACO A TAULA

XII Jornades de reconstrucció gastronòmica romana

Associació Tàrraco a Taula (Tarragona)

Un any més un seguit d'establiments gastronòmics ens permetrà degustar els sabors de l'antiga Roma. Recuperant, i de vegades actualitzant, receptes de plats romans extretes de textos de l'època com el llibre *De re-coquinaria* d'Apici —el famós gastrònom de l'època d'August i Tiberi—, hom podrà constatar les similituds i les diferències amb la cuina d'avui dia, tot fent un viatge en el temps a través del paladar.

Activitats

Recreació de menús romans

Durant el Festival, diversos establiments de restauració de Tàrraco a Taula ofereixen un menú que consta d'un aperitiu acompanyat d'una beguda romana, un entrat, un plat de peix, un altre de carn i postres.

Ruta de Tastets: Tasta l'essència romana

NOVETAT 2009

Durant el Festival, diversos establiments de l'Associació Tàrraco a Taula oferiran una *tapa* acompanyada d'una beguda romana. Un tiquet que reproduïx cinc monedes romanes de l'antiga Tàrraco ens permetrà realitzar una degustació en cinc establiments diferents, dels 12 que hi participen.

RESTAURANTS PARTICIPANTS: MENÚ i TASTET

AQ

C/ Les Coques, 7
Tel.: 977 215 954

Arcs

C/ Sitges, 13
Tel.: 977 218 040

Barhaus

C/ Sant Llorenç, 20-22
Tel.: 977 244 770

Cocvla (Hotel Urbis Centre)

Plaça Corsini, 10
T 977 240 116

Degvsta

C/ Cavallers, 6
Tel.: 977 252 428

Entrecopes

C/ Cavallers, 12
Tel.: 977 243 756

L'Alhambra (tastet)

C/ Estanislau Figueras, 51
Tel.: 977 217 571

L'Ànap

C/ Comte 14,
Tel.: 977 253 825

Matarile

Plaça d'en Rovellat, 13
Tel.: 977 253 982

Palau del Baró

C/ Santa Anna, 3
Tel.: 977 241 464

Sadoll

C/ Talavera, 25
Tel.: 977 244 404

Gambrinus (tastet)

Rambla Nova, 14
Tel.: 977 228 348

Lloc Als establiments participants

Dies Del 18 al 31 de maig

Per a informació i reserves, consulteu directament els establiments.

Preu de la Ruta l'Essència romana: 1 tiquet de 5 tastets = 10 €

Preu del menú integrat = 35 €

LA BONA TAULA A L'ANTIGA ROMA, UN PERFIL CONTEMPORANI

Joan Gómez Pallarès

Lloc Restaurant AQ (C/ Les Coques, 7 · Tarragona)
Horaris Dissabte, 23 de maig - 21 h
Idioma Català
Accés **Informació i reserves: Restaurant AQ**
Telèfon: 977 215 954

PANIS MULSUM ET GARUM

Costums i curiositats de l'alimentació romana

La Legio I Germanica i la Cohors I Gallica, en col·laboració del restaurant Barhaus, ofereixen la possibilitat de poder conèixer més a fons els costums alimentaris dels antics romans a través de la degustació d'alguns dels seus plats i begudes més típics.

En finalitzar l'àpat, els dos grups de recreació històrica donaran sentit i respostes a totes aquelles curiositats, sabors, atuells i costums. Tot plegat ens transportarà directament al món dels nostres avantpassats.

Lloc Restaurant BARHAUS (C/ St. Llorenç, 20-22 · Tarragona)
Horaris Divendres, 29 de maig - 23.30 h
Idioma Català
Accés **Informació i reserves: Restaurant BARHAUS**
Telèfon: 977 244 770

AD CUCUMAS- TABERNA VINARIA

Taller i tast de vins romans

Benito Báguena
Saragossa

“Tenim gerres de vi a 4 asos, 3 asos i 2 asos”, podem llegir en una pintura d’una bodega d’Herculà. El que ara anomenem taverna, es deia en el món romà *taberna vinaria*.

Les *tabernae vinariae* estaven especialitzades en la venda de vi. A *Herculanum* s’ha conservat un negoci d’aquest tipus, la qual cosa ha permès conèixer les seves característiques. Hi havia un mostrador amb fornec que donava al carrer, darrera hi havia un altell amb barana. A l’altell hi trobem un dipòsit i un espai de descans. Al costat oposat hi havia el forn de la cuina i a la rebotiga, sota l’altell, un tercer forn. En una de les parets laterals hi trobem uns prestatges per emmagatzemar àmfors.

Els clients s’acomodaven a les sales interiors on hi havia els bancs de pedra o fusta entorn de les taules.

Els assistents al taller podran fer una degustació de diferents recreacions de vins romans.

Lloc Casa Canals (C/ Granada, 11)

Horaris Divendres, 29 de maig - 19 h
Dissabte, 30 de maig - 13 h i 19 h
Diumenge, 31 de maig - 13 h

Comentaris en castellà

Accés **Entrada de pagament: 5 €** (capacitat limitada)
Venda d’entrades a www.tarracoviva.com

THERMOPOLIUM

Tallers i demostracions de cuina romana

KuanUm! (L’Hospitalet de Llobregat)

Amb tot el que han descobert en les seves investigacions, KuanUm! fa autèntiques i científiques representacions de festes romanes. Per exemple, descobrim, que quan s’acabava la celebració d’un casament (la festa per excel·lència) s’acostumaven a tirar nous als nuvis en senyal de felicitat. Aquest costum té un significat i és que la núvia és desembarassa dels jocs de la seva infantesa ja que les nous acostumaven a ser elements lúdics per als romans més petits.

Més curiositats? Aprenem que el *fast food* o menjar ràpid que atribuïm als nord-americans ja existia en el món romà. Es tractava del *thermopolium* on els romans acostumaven a fer un mos a peu dret, al bell mig de la seva jornada. També es podien emportar a casa el menjar preparat que compraven en aquests establiments.

Un altre àpat que està perfectament documentat és el de l’esmorzar romà. Sobre una llesca de pa torrat hi col·locaven formatge de cabra, all, api silvestre, oli d’oliva, ruca i coriandre. La legió romana començava el dia amb aquest àpat que potencia les propietats estimulants.

El col·lectiu KuanUm! ens explica una recepta força original que avui en dia ens pot estranyar però que dona fe com canvien els gustos durant la història. Parlem del garum. Molta gent es

pensa que és l'olivada però es veu que no és correcte. Resulta que el garum és un recipient en el qual els romans posaven capes de vísceres de peix i sal fins a dalt de manera alternativa. Ho recobrien amb una capa de mel i herbes aromàtiques i deixaven que els sucus gàstrics dels propis peixos fessin la digestió elaborant, d'aquesta manera, una mena de pasta molt apreciada.

- Lloc** Casa Canals (C/ Granada, 11)
Horaris Divendres, 29 de maig - 17 h (català)
Dissabte, 30 de maig - 10 h (català) – 11.30 h (castellà) - 17 h (català)
Diumenge, 31 de maig - 10 h (català) – 11.30 h (castellà)
- Accés** **Entrada de pagament: 5 €** (capacitat limitada)
Venda d'entrades a www.tarracoviva.com

TRICLINIUM

Recreació d'un menjador romà

NOVETAT 2009

El *triclinium* o menjador romà és una herència del món grec. De dimensions més aviat petites, els menjadors romans rebien aquest noms pels *lectus triclinarius* (lliteres) on s'acomodaven els convidats als banquetes romans (*convivium*). Pensats per a menjar, però també per a conversar, fou en aquests espais on tingueren lloc moltes de les petites vivències de la societat romana.

- Lloc** Casa Canals (C/ Granada, 11)
Horaris De dimarts a dissabte - de 9 a 21 h
Diumenge - de 9 a 14 h
- Accés** Del 19 al 31 de maig
Entrada lliure

TALLERS I PARTICIPACIÓ

SCRIPTORIUM

Taller d'escriptura romana
Ricardo Placed (Osca)

Les escriptures libràries

La QUADRATA capital elegant dels manuscrits literaris de luxe. La RÚSTICA i les cursives romanes. La lletra dels grafits de Pompeia, les parets parlen de política i d'amor. L'UNCIAL, la majúscula bíblica i la CAPITAL MONUMENTAL, la capital romana de Trajà.

Hom podrà aprendre a escriure amb la cal·ligrafia usada pels antics romans. La lletra *capital quadrata*, rústica, i la uncial, a partir dels *codices Vergilius Romanus* i *Vergilius Augusteus*, sobre paper i pergamí.

Els tallers seran impartits per Ricardo Vicente Placed. Format com a cal·lígraf sota la tutela dels professors Keith Adams i Ahmad Sultan, és diplomad en cal·ligrafia àrab per la Universitat d' Al-Azhar (El Caire - Egipte). Becat per prestigioses institucions, ha impartit cursos, seminaris i demostracions en diferents universitats i festivals: Instituto Cervantes, Instituto Fernando El Católico, Universitat Al-Azhar, Festival Pirineus Sud, etc.)

Lloc Casa Castellarnau – Sala (C/ Cavallers, 14)

Horaris Divendres, 29 de maig - 18 h
Dissabte, 30 de maig - 11 h i 18 h
Diumenge, 31 de maig - 11 h

Comentaris en castellà

Accés **INSCRIPCIÓ prèvia (durada de l'activitat: 2 h)**

PAPYRUS

Taller de papirs

NOVETAT 2009

Jaled Abbel Atti Soliman
El Caire - Egipte

Col·laborador del Museu del Papir del Caire, ens oferirà unes demostracions sobre com es fabricava (i es fabrica) el paper de l'antiguitat. La planta del papir, molt conreada a l'antic Egipte, fou la base sobre la qual s'escriviren tota mena de textos (des dels religiosos fins a cartes privades).

Lloc Casa Castellarnau – Sala (C/ Cavallers, 14)

Horaris Divendres, 29 de maig - 17 h
Dissabte, 30 de maig - 10 h i 17 h
Diumenge, 31 de maig - 10 h

Comentaris en castellà

Accés **INSCRIPCIÓ prèvia**

PINTURA MURAL AL FRESC: TÈCNiques POMPEIANES

Taller teoricopràctic d'arqueologia experimental

NOVETAT 2009

MV Arte

A la ciutat de Tàrraco, com a capital d'una gran província, les grans *domus*, els palaus, les termes, les vil·les al camp, es decoraren amb pintures murals, de les quals ens han arribat alguns exemples als museus i diferents llocs de la ciutat, de diferents estils i mètodes tècnics.

Aquest taller vol explicar un fenomen curiós: el de la carbonatació, és a dir, la reacció química que converteix els morters de calç en pedra i fixa els colors per a l'eternitat.

Lloc Jardins del Camp de Mart – Espai Tallers
Horaris Divendres, 29 de maig - 18 h
Dissabte, 30 de maig - 10 h - 11.30 - 18 h
Diumenge, 31 de maig - 10 h - 11.30 h
Accés Comentaris en castellà
INSCRIPCIÓ prèvia
(a partir de 10 anys)

TEULES ROMANES

Taller d'arqueologia experimental de la Universitat de Cantàbria

NOVETAT 2009

M. Luisa Ramos

Projecte arqueològic experimental que convida a conèixer què és l'arqueologia experimental, a partir d'aquesta activitat que combina la teoria amb la pràctica, sobre la reconstrucció d'una teulada romana tal i com es feia en l'antiguitat.

Lloc Jardins del Camp de Mart – Espai Tallers
Horaris Divendres, 29 de maig - 18 h - 19 h - 20 h
Dissabte, 30 de maig - 11 h - 12 h - 13 h - 17 h - 18 h - 19 h
Diumenge, 31 de maig - 11 h - 12 h - 13 h
Accés Comentaris en castellà
INSCRIPCIÓ prèvia

SI VIS PACEM, PARA LUDEM

Trobada de jocs d'estratègia i simulació històrica sobre el món romà i l'antiguitat

Col·lectiu de jugadors d'estratègia i simulació sobre l'antiguitat (Tarragona)

Vols aconseguir ser el *primus inter pares* a la república de Roma? Emular a Ben-Hur i la seva carrera de quadrigues? Conquerir Roma al davant de les tropes d'Anníbal o, al contrari, acabar amb l'amenaça cartaginesa? L'objectiu d'aquesta activitat és donar a conèixer el món dels jocs d'estratègia i simulació de taulell i, a la vegada, aprofundir en la història i els coneixements sobre el món antic d'una manera divertida i aplicada. L'acurada ambientació històrica que hi ha al

darrera de cadascun d'aquests jocs incorpora noms, conceptes, fets històrics, etc., que els converteixen en una enorme eina pedagògica i de divulgació.

Els jocs d'estratègia i simulació donen l'oportunitat de posar-te en el paper d'un personatge o en una situació determinada i intentar canviar el curs de la història a la vegada que aprens de forma lúdica. Però, a més a més, t'obliguen a prendre decisions i a planificar estratègies perquè la teva facció sigui la guanyadora: recluto mercenaris ibers o legions romanes? Suborno a un tribú de la plebs o aconseguixo suports entre l'ordre dels cavallers? Assetjo Roma o intento que les faccions itàliques es passin al meu bàndol? Aprofita el moment: ***Si vis pacem, para ludem*** (si vols la pau, prepara el joc).

Lloc Porxos de l'Antiga Audiència (Plaça del Pallol)
Horaris Divendres, 29 de maig – de 17 h a 20 h
Dissabte, 30 de maig – de 10 h a 13 h i de 17 h a 20 h
Diumenge, 31 de maig - de 10 h a 13 h

Català i castellà
Accés **Entrada lliure amb AFORAMENT LIMITAT**
Edat mínima dels participants: **a partir dels 14 anys**

MIRA UNA ESTRELLA I TROBARÀS UN DÉU

Narradors tarragonins (Tarragona)

NOVETAT 2009

Des de l'antiguitat l'home ha sentit una gran atracció pel cel i mirant les nits estrellades li envaïen moltes incògnites.

Els romans i els grecs van ficar noms a moltes estrelles utilitzant els seus mites. Així doncs el gran deu Zeus transformava a déus i homes, animals i monstres de les històries mitològiques en constel·lacions, i els situava al cel per recordar les seves grans gestes i aventures.

Observant el nostre cel nocturn i escoltant els mites, hi trobareu personatges tan valents com Hèrcules i Orió, animals fantàstics com Pegaso, i fins i tot, objectes com la lira d'Orfeo. Si voleu escoltar aquestes històries i emportar-vos un cel nocturn mitològic a casa us esperem a "Mira una estrella i trobaràs un Déu"

Lloc Jardins del Camp de Mart – Espai Tallers
Horaris Divendres, 29 de maig - 18 h (català) - 19h (castellà)
Dissabte, 30 de maig – 11.30 h (castellà) – 12.30 h (català) - 17 h (castellà) - 18 h (català)
Diumenge, 31 de maig – 11.30 h (castellà) – 12.30 h (català)
Accés **INSCRIPCIÓ prèvia**

L'ENIGMA DE LA MEDUSA I ELS JOCS A L'AMFITEATRE

Camp d'Aprenentatge de Tarragona

NOVETAT 2009

A partir de l'explicació del conte de *L'Enigma de la Medusa*, tots els assistents —pares i fills— podran localitzar els 7 principals monuments de Tàrraco tant en les il·lustracions del llibre (110 cm x 70 cm) com en una imatge desobstructiva de com era la nostra ciutat fa gairebé 2000 anys. Aquest viatge fantàstic a través del passat els portarà a descobrir aspectes de la vida quotidiana romana. Així podran vestir-se amb les túniques, togues i les pal·les, per tal de sentir-se autèntics ciutadans romans. Tindran també l'oportunitat de muntar la maqueta d'un amfiteatre (120 cm de diàmetre) a la qual s'hi situen els espectadors i s'hi simulen els successius espectacles, segons les indicacions del professorat del CdA. Podran veure l'equip d'un gladiador.

Lloc Jardins del Camp de Mart – Espai Tallers
Divendres, 29 de maig – 17.30 h (català) – 18.45 h (català)
Dissabte, 30 de maig – 10.15 h (castellà) – 11.30 h (català) – 12.45 h (castellà) – 16.15 h (català) – 17.30 h (castellà) – 18.45 h (català)
Diumenge, 31 de maig – 10.15 h (castellà) – 11.30 h (català) – 12.45 h (castellà)

Accés **INSCRIPCIÓ prèvia**

TALLER DE BUTLLES I DE SABATES

Camp d'Aprenentatge de Tarragona

NOVETAT 2009

Per a aquest **taller familiar**, el Camp d'Aprenentatge de Tarragona proposa la realització en pell de butlles i de sabates, seguint models romans.

La butlla era un amulet protector que es penjava al coll dels nens romans. Així, cada participant del taller, podrà fer-se la seva butlla, dins la qual hi dipositarà un petit fragment de pergamí on hi haurà escrit un desig amb una canya i tinta.

Altrament, pot triar un dels 4 tipus de sabates (d'uns 8 cm), sandàlies o botetes. Els assistents tindran l'oportunitat d'aprendre diferents aspectes sobre la vida quotidiana romana, alhora que manipularan els cuirs i hauran de fer activitats bàsiques de picat, retallat i cosit del cuir.

Lloc Jardins del Camp de Mart – Espai Tallers
Divendres, 29 de maig – 17.30 h (català) – 18.45 h (català)
Dissabte, 30 de maig – 10.15 h (castellà) – 11.30 h (català) – 12.45 h (castellà) – 16.15 h (català) – 17.30 h (castellà) – 18.45 h (català)
Diumenge, 31 de maig – 10.15 h (castellà) – 11.30 h (català) – 12.45 h (castellà)

Accés **INSCRIPCIÓ prèvia**

TALLER DE JOCS ROMANS

Camp d'Aprenentatge de Tarragona

NOVETAT 2009

Podrem conèixer alguns jocs que practicaven els romans, entesos com a forma de vida social que permet als jugadors situar-se en una esfera temporal i espacial diferent, afavorint l'assaig, la pràctica i l'aprenentatge de diverses actituds socials.

- *SERIAE* (LES GERRES) - Fer entrar el màxim nombre de nous dins una gerra.

- *NVMMVN IACTARE* (TIRAR MONEDES) - Apropar-se a una línia amb les monedes, sense sobrepassar-la. Es tracta d'un joc d'habilitat.
- *LVDVS DELTAE* (JOC DEL DELTA) - Obtenir el màxim nombre de punts encertant el triangle.
- *SCAPERDA* (ESTIRAR LA CORDA) - Tenir força i equilibri.
- *TALVS* (OSSETS O GINQUES) - Llençar els ossets enlaire i plegar-los sense que caiguin.
- *PVPAS LVDERE* (JUGAR A NINES) - Vestir i despullar nines de drap amb els vestidets romans.
- *ALEA* (DAUS) - Llençar tres daus i aconseguir ser el primer en arribar a la puntuació acordada.
- *TRVNCVLORVM LVDVS* (JOC DE BITLLES) - Abatre les bitlles amb una bola.
- *LOCVLVS ARCHIMEDIVS* (PUZZLE D'ARQUÍMEDES) - Formar figures representatives amb les onze peces del joc.
- *MILITES* (TROPA 2) - Encertar en tots els forats.

Lloc Jardins del Camp de Mart – Espai Tallers
 Divendres, 29 de maig – 17.30 h (català) – 18.45 h (català)
 Dissabte, 30 de maig – 10.15 h (castellà) – 11.30 h (català) – 12.45 h (castellà) –
 16.15 h (català) – 17.30 h (castellà) – 18.45 h (català)
 Diumenge, 31 de maig – 10.15 h (castellà) – 11.30 h (català) – 12.45 h (castellà)

Accés **INSCRIPCIÓ prèvia**

JUGUEM COM JUGAVEN ELS NENS ROMANS

Tallers i jocs per a grups escolars

Camp d'Aprenentatge de Tarragona

ELS JOCS ROMANS

La paraula llatina *ludus* significa, alhora, diversió infantil, joc, esbarjo i escola. El llatí no té cap paraula específica per al concepte actual de joguina ni per designar només el joc infantil. I encara que el joc s'ha situat sempre en el seu context històric social, els nens i les nenes han jugat sempre, a tot arreu i en totes les èpoques. Quintilià, el mestre de retòrica llatina, fa ja prop de dos mil anys, formulava el desig que l'estudi sigui per a l'infant un joc. La civilització romana ens és molt present per les seves prodigioses realitzacions, però sovint oblidem que aquestes persones tenien una vida quotidiana no gaire diferent de la nostra, amb les seves activitats lúdiques.

LA TIPOLOGIA DELS JOCS

Els romans distingien els jocs dels nens o dels petits (*ludi minores, ludi puerorum*) dels jocs dels adults (*ludi maiores*). Dins dels primers, trobem les joguines per a nadons, que sovint són de caire musical (*crepitacula*) i emeten sons en agitar-les, com els sonalls i els cascavells. Fins als set anys, el nen i la nena disposaven de tot el temps per jugar, sols o en companyia, tant a casa com al carrer i segons la seva condició social. Els nens humils s'havien d'espavilar i jugaven amb objectes improvisats o reaprofitats: construccions de sorra, pedretes, ossets, etc. Els rics posseïen una extraordinària varietat de joguines per jugar dins de casa: nines, miniatures, construccions, cèrcols, etc. Tenint en compte la baixa taxa de natalitat de les classes altes romanes, els pares supliren la manca de germans per compartir el joc comprant esclaus de la mateixa edat que l'infant o facilitant-los diversos animals de companyia.

Lloc Jardins del Camp de Mart
Horaris Dijous, 21 de maig - de 9.30 h a 13 h
Accés **RESERVAT A GRUPS ESCOLARS**
 Cal fer **reserva prèvia** al mateix Camp d'Aprenentatge. Telèfon: 977 556 341
 o als correus electrònics: cda-tarragona@xtec-net / e3900018@serveis.xtec.es

CONSTRUEIX L'URBS, VIU LA CIVITAS!

Organitza: MNAT - Museu Nacional Arqueològic de Tarragona

Activitat adreçada al públic familiar

Podreu construir una ciutat romana ideal a partir d'una maqueta didàctica, organitzar els espais públics, els edificis d'espectacles o les illes d'habitatges, per comprendre com era la vida dels seus habitants i quina és l'herència que hem rebut. Les restes materials de Tàrraco que es conserven a les sales del Museu Arqueològic, i el còmic protagonitzat pel mestre gramàtic Fabi Demetri, ens ajudaran en aquesta tasca.

Lloc MNAT - Museu Nacional Arqueològic de Tarragona (Plaça del Rei, 5)

Horaris Dissabte, 30 de maig - 11 h - 16.30 h
Diumenge, 31 de maig - 11 h

Comentaris en català

Accés **Entrada gratuïta amb RESERVA PRÈVIA AL MNAT**

Informació i reserves

De **dilluns a divendres** de 8 a 15 h al telèfon **977 251 515**

Dissabtes de 9.30 h a 18 h i **diumenges** de 10 h a 14 h al telèfon **977 236 209**

mnat@mnat.cat · www.mnat.cat

REVIURE

Una aproximació a la vida, des del coneixement de la mort

NOVETAT 2009

Activitat adreçada al públic familiar

Organitza: MNAT - Museu Nacional Arqueològic de Tarragona

Per conèixer com era la vida dels habitants de la Tàrraco romana, els participants d'aquest taller utilitzaran els vestigis que ens han arribat des de les seves sepultures. Convertits en investigadors, hauran de seguir les pistes que ens van deixar els arqueòlegs que van excavar la Necròpolis paleocristiana, i visitar diferents departaments, on podran recuperar els noms, les creences d'alguns habitants de l'antiga Tàrraco, esbrinar quines eren les seves aficions, els seus objectes més preuats i, fins i tot, com era el seu aspecte físic

Lloc Museu i Necròpolis Paleocristians (Av. Ramon i Cajal, 84 · Tarragona)

Horaris Dissabte, 30 de maig - 11 h - 16.30 h
Diumenge, 31 de maig - 11 h

Comentaris en català

Accés **Entrada gratuïta amb RESERVA PRÈVIA AL MNAT**

Informació i reserves

De **dilluns a divendres** de 8 a 15 h al telèfon **977 251 515**

Dissabtes de 9.30 h a 18 h i **diumenges** de 10 h a 14 h al telèfon **977 236 209**

mnat@mnat.cat · www.mnat.cat

VISITES GUIADES - ITINERARIS I LECTURES

RAUT - RUTA ARQUEOLÒGICA URBANA DE TARRAGONA

Nemesis. Arqueologia i difusió cultural Tarragona

Un monument funerari, restes d'un aqüeducte romà, una porta monumental, una paret de més de deu metres d'alçada de l'antic fòrum romà, pilastres adossades, portelles ciclòpies... Tot això i alguna cosa més caminant pels carrers de la Part Alta i sense entrar a cap museu. La riquesa arqueològica de Tarragona és arreu, només cal una mirada atenta i algú que ens ho expliqui.

Lloc Inici (Muralleres - Portal del Roser)
Després, itinerari pels carrers i places de la Part Alta

Horaris Divendres, 29 de maig - 21.30 h (català) - 23 h (castellà)
Dissabte, 30 de maig - 21.30 h (castellà) - 23 h (català)

Accés **INSCRIPCIÓ prèvia**

L'OLIMP A CASA CASTELLARNAU

Mitologia grecoromana als frescos de la sala noble de Casa Castellarnau

Narradors tarragonins

Els Castellarnau eren una família nova a Tarragona quan s'instal·laren el segle XVIII. Així que quan redecorearen la casa, ho feren pensant en donar-se a conèixer a la ciutat. Quin millor mitjà que fer-se pintar uns frescos on els antics déus i herois de l'època clàssica els fessin de "padrins"?

Vulcà, els cíclops, Venus, Mart, Bel·lerofont, Pegàs, la Quimera, Bacus, Faetó i el carro solar, Minerva, Orfeu, les gràcies... Pràcticament mig Olimp al sostre d'una de les cases nobles més emblemàtiques de Tarragona.

Es tracta d'una ocasió excepcional per retrobar-nos amb els antics mites fundacionals de la nostra cultura.

Lloc Casa Castellarnau (C/ Cavallers, 14)

Horaris Dissabte, 23 de maig - 22 h (català)
Divendres, 29 de maig - 21,30 h (català) - 23 h (castellà)
Dissabte, 30 de maig - 21.30 h (castellà) - 23 h (català)

Accés **INSCRIPCIÓ prèvia**

BEATUS ILLE

NOVETAT 2009

Feliç aquell que viu content en una caseta al camp!

Carles Alcoy

Un poble de pastors i camperols va desenvolupar-se i va fugir de la duresa del camp. El seu progrés va ser la seva perdició, i des d'aleshores van enyorar els costums antics i la ruralia. Com a primera cultura extensa pròpiament urbana (i política) després dels grecs i des de la fundació de Roma fins a l'Imperi i la seva caiguda, sempre més van enyorar el camp. I el van cercar, fins i tot en els seus dirigents. I encara ens dura.

A través de diversos textos i en l'àmbit del Mèdol seguirem la fal·lera dels romans per la bondat de viure al camp... i al contrari, els avantatges de viure a ciutat.

Seguirem diverses vides de romans de l'època augusta i veurem com valoraven la vida al camp i la tradició, que ha arribat fins avui, de viure en vil·les.

Lloc Pedrera romana del Mèdol
Horaris Dissabte, 30 de maig - 11 h (català)
Diumenge, 31 de maig - 11 h (castellà)

Accés **INSCRIPCIÓ prèvia**

El desplaçament fins al Mèdol es farà en un autocar del Festival, que portarà i retornarà totes les persones inscrites en aquesta activitat.

NO ES POT FER L'ACTIVITAT AMB VEHICLE PROPI.

Horari de sortida - L'autocar sortirà mitja hora abans de l'activitat.

Lloc de sortida/arribada - Entrada dels jardins del Camp de Mart - Portal del Roser

CAIUS I FAUSTINA ET CONVIDEN A LA SEVA VIL·LA

Organitza: MNAT - Museu Nacional Arqueològic de Catalunya

Una visita diferent a la vil·la romana dels Munts (Altafulla), en la qual podreu gaudir d'un recorregut pels seus espais més significatius, en companyia dels que van ser els seus propietaris en un moment del segle II dC, Caius Valerius Avitus, i la seva esposa Faustina. Podreu conèixer com era una vil·la de l'entorn de Tàrraco, recórrer les seves estances i gaudir de les explicacions que us oferiran els amfitrions, amb les que us mostraran com eren i que hi feien en cadascuna d'aquestes estances. Tot això en un recorregut d'unes dues hores, per un marc arqueològic i natural incomparable.

Lloc Vil·la romana dels Munts (Passeig del Fortí, s/n · Altafulla)
Horaris Dissabte, 30 de maig - 11 h - 16.30 h
Diumenge, 31 de maig - 11 h

Accés Comentaris en català i castellà

Entrada gratuïta amb RESERVA PRÈVIA AL MNAT

Informació i reserves

De **dilluns a divendres** de 8 a 15 h al telèfon **977 251 515**

Dissabtes de 9.30 a 18 h i **diumenges** de 10 a 14 h al telèfon **977 236 209**

mnat@mnat.cat · www.mnat.cat

VIATJA A TÀRRACO... AMB EL MNAT

Itinerari lliure al Museu Arqueològic

NOVETAT 2009

Organitza: MNAT - Museu Nacional Arqueològic de Catalunya

El Museu Nacional Arqueològic de Tarragona proposa als seus visitants un itinerari per traslladar-se a la Tàrraco del segle II dC. Convertits en exploradors recorreran la ciutat, passejaran pels seus carrers, visitaran els seus edificis públics i privats, el port o les zones comercials, i coneixeran els seus habitants. Un mapa de ruta els proposarà el recorregut a seguir, que podran realitzar lliurement.

Lloc MNAT - Museu Nacional Arqueològic de Tarragona (Plaça del Rei, 5)

Dates Dissabte, 30 i diumenge, 31 de maig

Accés **Entrada lliure**

Horaris i informació al MNAT

De **dilluns a divendres** de 8 a 15 h al telèfon **977 251 515**

Dissabtes de 9.30 a 18 h i **diumenges** de 10 a 14 h al telèfon **977 236 209**

mnat@mnat.cat · www.mnat.cat

VISITES GUIADES A LA VIL·LA ROMANA DE LA LLOSA (CAMBRILS)

Organitza: Museu d'Història de Cambrils

NOVETAT 2009

L'ager *Tarraconensis* era ple de vil·les romanes. Una de les més importants i que es poden visitar és la Vil·la romana de La Llosa de Cambrils. Per primer any i organitzat pel Museu d'Història de Cambrils hom podrà gaudir d'un seguit de visites guiades (algunes amb recreacions històriques).

Activitats

- VISITES GUIADES A LA VIL·LA DE LA LLOSA
- VISITES GUIADES AMB RECREACIONS HISTÒRIQUES

Lloc Vil·la romana de la Llosa (C/ Josep Iglesias, s/n · Cambrils)

Dates Dissabte, 23 de maig - 11 h i 12 h (Visita guiada)

Dissabte, 23 de maig - 18 h i 19.30 h (Visita guiada amb recreació històrica)

Diumenge, 24 de maig - 12 h (Visita guiada amb recreació històrica)

Accés **Gratuït amb invitació**

Les invitacions es podran recollir al Patronat de Turisme de Cambrils (Passeig de les Palmeres)

Informació

Museu d'Història de Cambrils. Tel.: 977 794 528

HORACI I ELS SEUS HEREUS

Lectures de literatura roman

NOVETAT 2009

Escola de Lletres de Tarragona

Els textos d'aquest any tindran com a referent Horaci, el poeta d'època imperial més important juntament amb Virgili —Horaci deia que Virgili era la meitat de la seva ànima. A partir d'aquí, Horaci entra en la literatura occidental de tots els temps, començant per autors encara romans que en reben l'influència (els satírics Persi i Juvenal, per exemple) fins a arribar a poetes de totes les èpoques que prenen com a fonament el poeta de Venúcia: entre molts altres, podem comptar Joachim du Bellay, Pierre Ronsard, Fray Luis de León, Giosuè Carducci i, a casa nostra, el mallorquí Miquel Costa i Llobera, entre molts d'altres. Horaci és el creador dels grans tòpics de la lírica, podríem dir fins i tot que inicia la mateixa lírica tal com l'entenem avui dia. Aquest any proposem un recorregut a través de les odes líriques, les seves i les dels seus múltiples, clàssics i moderns, coetanis i hereus.

Dates / Horaris

Divendres, 22 a les 21 h

Divendres, 22 a les 20 h

Dissabte, 23 a les 21 h

Dissabte, 23 a les 20 h

Divendres, 29 a les 21 h

Divendres, 29 a les 20 h

Dissabte, 30 a les 20 h

Dissabte, 30 a les 21 h

Lectures en català

Lloc

Bar Museum - C/ St. Llorenç, 5

Qatar Teteria C/ Trinquet nou, 5

Bar Museum C/ St. Llorenç, 5

Qatar Teteria C/ Trinquet nou, 5

Bar Museum C/ St. Llorenç, 5

Qatar Teteria C/ Trinquet nou, 5

Qatar Teteria C/ Trinquet nou, 5

Bar Museum C/ St. Llorenç, 5

Accés

Entrada LLIURE (Aforament limitat)

JORNADES DE PORTES OBERTES

MUSEU D'HISTÒRIA DE TARRAGONA

El Museu d'Història de Tarragona farà jornades de portes obertes el dies de les jornades Tàrraco Viva, en tots els seus recintes.

Lloc

Muralles (Passeig Arqueològic)

Casa Castellarnau (C/ Cavallers,14)

Volta del Pallol (Plaça del Pallol)

Fòrum Provincial - Pretori romà (Plaça del Rei, s/n)

Circ romà (Rambla Vella - Passeig de St. Antoni)

Fòrum de la Colònia (C/ Lleida)

Amfiteatre romà (Vial de W. Bryant)

Casa Canals (C/ Granada, 11)

Aqüeducte de Les Ferreres (N-240 Valls-Lleida)

Dates

Del 18 al 31 de maig

Accés

Entrada lliure

MUSEU NACIONAL ARQUEOLÒGIC DE TARRAGONA - MNAT

Amb motiu de la celebració de les Jornades de Reconstrucció Històrica Tàrraco Viva, així com del Dia Internacional del Museus, el MNAT organitza unes jornades de portes obertes als seus recintes, els dies següents: dissabte 16 i diumenge 17 de maig i dissabte 30 i diumenge 31 de maig, dins els horaris habituals.

Lloc Museu Nacional Arqueològic de Tarragona (Plaça del Rei, 5 Tarragona)
Museu i Necròpolis Paleocristians (Av. Ramon i Cajal, 84 · Tarragona)
Vil·la romana dels Munts (Passeig del Fortí, s/n · Altafulla)
Vil·la romana de Centcelles (Afores, s/n · Constantí)

Dates Dissabte, 30 de maig
Diumenge, 31 de maig

Accés **Entrada gratuïta amb reserva prèvia al MNAT**

Informació i reserves

De **dilluns a divendres** de 8 a 15 h al telèfon **977 251 515**

Dissabtes de 9.30 a 18 h i **diumenges** de 10 a 14 h al telèfon **977 236 209**

mnat@mnat.cat · www.mnat.cat

VISITES GUIADES

Empreses de guies de Tarragona

També durant el Festival, podreu contactar amb les empreses de guies de la ciutat, per concertar visites per Tarragona i poder gaudir de les explicacions que aquests professionals us oferiran sobre els recintes monumentals declarats Patrimoni Mundial per la UNESCO, entre altres llocs d'interès que ofereix la nostra ciutat.

Itinere

Tel.: 977 215 616 - 977 239 657

A/e: itinere@turismedetarragona.com

Bettatour

Tel.: 977 244 324

A/e: bettat@tinet.fut.es

Tarragona Guide Bureau

Tel.: 977 248 886

A/e: tgb@tarismotarragona.com

EXPOSICIONS

GENT DE TÀRRACO VIVA

NOVETAT 2009

Quim Vendrell (Tarragona)

"Aquestes fotografies, aquests retrats, són un reconeixement a les persones anònimes —i algunes que no ho són tant— que fan possible que cada any llueixi el Festival Tàrraco Viva. És un reconeixement fotogràfic a la seva persona, a la seva dedicació i al seu entusiasme. No hi són totes: era impossible que fos així, i fer una tria sempre té l'inconvenient de deixar-ne unes quantes fora. Demano que s'entengui que, si hi ha persones que no hi són, és a causa de l'espai físic limitat, no per cap altre motiu.

Es diu que amb el retrat s'intenta captar l'ànima del personatge, i aquesta és la meva intenció. Ja em direu si ho he aconseguit. Les imatges estan captades durant l'edició de Tàrraco Viva del 2008 i són en blanc i negre. Per què en blanc i negre? Doncs perquè considero que la vista de l'espectador no s'ha de distreure en detalls sinó que ha d'anar directa a la fesomia dels personatges, i això ho permet, al meu entendre, el blanc i negre.

No puc acabar sense fer un agraïment a totes aquelles persones que han confiat en mi perquè les imatges del Tàrraco Viva d'enguany, que avui us presento, siguin les meves."

Quim Vendrell Moreno

Lloc Muralles - Passeig Arqueològic, Pretori romà i espais Tàrraco Viva

Dates Inauguració - Dilluns 18 de maig - 21 h - Muralles

Del 19 al 27 de maig - Muralles - Passeig Arqueològic

Dies 29, 30 i 31 de maig - Entrada dels espais Tàrraco Viva

Del 18 al 31 de juliol - Pretori romà - Plaça del Rei, s/n

Accés **Entrada lliure**

DIES FASTI

Les festes a l'època romana

NOVETAT 2009

Exposició produïda i cedida pel **Museu d'Història de St. Boi de Llobregat**

Comissariat: **Susanna Laudo**

La religió i la cultura van desenvolupar un paper fonamental en la societat romana a través de les festes. No sempre i a tot arreu se celebraren les mateixes festes. El període de temps va ser molt ampli, igual que l'extensió territorial de l'Imperi romà. Amb el temps s'incorporaren festes noves i unes altres anaren perdent significat, fins i tot desapareixent. Algunes van aconseguir traspassar els límits temporals de la cultura romana. Unes altres es van celebrar sense saber ja el seu origen remot, repetint simplement unes fórmules sense significat. En algunes ocasions, la tradició i els rituals han arribat d'una manera o altra a les nostres festivitats amb els mateixos motius i la mateixa estructuració, tret dels aspectes pagans que s'han cristianitzat.

Lloc Casa de la Festa (Via Augusta, 4 · Tarragona)

Dates Inauguració - Dimecres 20 de maig - 20 h

L'exposició romandrà oberta al públic fins al 31 de maig.

Horaris

De dimarts a dijous - de 9 a 13 h i de 15 a 17 h

Divendres - de 9 a 13 h i de 15 a 19 h

Dissabte - de 10 a 14 h i de 16 a 20 h

Diumenge - de 10 a 14 h

Accés **Entrada lliure**

SINE AMICITIA ESSE NULLAM

NOVETAT 2009

Josué Viudez

Mosaics que ens donen una visió d'algunes de les peces d'art més significatives de la cultura romana. Després d'un viatge a Pompeia, l'autor va voler refer alguns dels mosaics que més l'impactaren, el resultat és aquesta exposició.

Lloc Bar Museum (C/ St. Llorenç, 5)

Dates Inauguració - Dimecres 20 de maig - 20.30 h

L'exposició romandrà oberta al públic fins al 31 de maig.

Horari

De 20 a 24 h

Accés **Entrada lliure**

CONVIVIUM

NOVETAT 2009

Exposició produïda i cedida pel **Museu d'Història de St. Boi de Llobregat**

Comissariat: **Juana Mari Huélamo**

La cuina del món romà va anar evolucionant des de la senzillesa dels plats propis d'un poble de pastors i pagesos fins a crear la primera gastronomia sofisticada d'Occident.

L'Imperi romà disposava per a la seva cuina no tan sols dels productes dels seus territoris sinó també, mitjançant el comerç, d'altres de forans. De l'Àfrica i Àsia venien plantes i espècies, la més apreciada de les quals era el pebre de l'Índia.

Apici (*De Re Coquinaria*) se l'ha considerat com el pare de la gastronomia encara que, abans, ja hi havia hagut altres receptaris molt complets.

Lloc Casa Canals (C/ Granada, 11)

Dates Del 19 al 31 de maig

Horaris

De dimarts a dissabte de 9 a 21 h

Diumenge de 9 a 14 h

Accés **Entrada lliure**

CONFERÈNCIES

PAPIRS GRECS A L'IMPERI ROMA

Montserrat Tudela i Anna Pell

Coautores de l'Inventari Papirologic de Catalunya

Anna Pell - Llicenciada en Filologia Clàssica per la Universitat Autònoma de Barcelona (1996).
Professora de Llengües clàssiques d'ensenyament secundari.

Montserrat Tudela - Llicenciada en Filologia Clàssica per la Universitat de Barcelona (1987).
Sotsdirectora de la revista *Auriga*, i promotora del Màster en papirologia grega que imparteix
l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica.

Lloc Casa Castellarnau (C/ Cavallers, 14)

Horaris Dissabte, 29 de maig - 20 h

Accés **Entrada lliure**

VOLVMINA

Els llibres de la literatura antiga

Alberto Nodar

Dr. en Filologia Clàssica per la Universitat d'Oxford. Actualment és investigador a la Universitat Pompeu Fabra.

Els volums que arriben a les nostres mans en llegir la literatura clàssica son sempre el resultat d'una acurada tasca científica de crítica textual. Però com llegien els antics la seva literatura? Fins a quin punt la consideraven digne d'aquesta tasca filosòfica? Podia canviar el "producte" depenent del destinatari del llibre? Quant estava disposat a pagar aquest per una obra i què esperava a canvi dels seus diners?

Una mirada a les restes d'aquests llibres, als fragments de papirs de què disposem avui, ens pot apropar al caràcter dels seus propietaris i als seus fabricants.

Lloc Casa Castellarnau (C/ Cavallers, 14)

Horaris Dissabte, 30 de maig - 20 h
Castellà

Accés **Entrada lliure**

LA FESTA A L'ANTIGA ROMA

Joaquín Ruiz de Arbulo

Universitat de Lleida

El calendari festiu dels romans era molt ric i variat. Tot tipus de festes i rituals omplien els dies d'un ciutadà romà. La conferència ens aproparà al paper de les festes en les creences, l'oci i el negoci.

Les qualitats del professor Ruiz de Arbulo com a comunicador i científic són una referència per a tothom.

Lloc Casa de la Festa (Via Augusta, 4 · Tarragona)

Dates Dimecres, 20 de maig - 19 h
Català / Castellà

Accés **Entrada lliure.** Aforament limitat

PEIXOS I PESCADORS EN ÈPOCA ROMANA: UNA VISIÓ A TRAVÉS DELS CLÀSSICS I DE L'ARQUEOLOGIA

Alfons Garrido Escobar

El Museu del Port de Tarragona col·labora per primera vegada amb el Festival, un inici del que esperem sigui una llarga i fructífera col·laboració. La conferència ens mostrarà un seguit de tècniques de pesca que utilitzaven els antics romans i de segur que amb la proximitat del barri pescador del Serrallo farà que estiguem ben ambientats.

Lloc Sala d'Actes del Museu del Port de Tarragona (Refugi 2, Moll de Costa)

Horaris Dimarts, 26 de maig – 19.30 h (català)

Accés **Entrada lliure.** Aforament limitat

CUN VENTRE TIBI HUMANO NEGOTIUM EST: L'annona a Roma

Òscar González Camaño

Universitat Pompeu Fabra

Organitza: CaixaForum

La subsistència alimentària a l'antiguitat no estava assegurada per la immensa majoria de la població. Les fams o caresties greus, foren habituals. L'Imperi romà, però va intentar pal·liar aquesta situació (al menys per als ciutadans de Roma) a través d'un sistema públic de distribució i control dels preus dels aliments bàsics, principalment el blat. Dels seus encerts i dels seus fracassos ens parlarà el conferenciant.

Lloc CaixaForum (C/ Cristòfor Colom, 2)

Horaris Dimecres, 27 de maig - 19 h (català)

Accés **Entrada lliure.** Aforament limitat

En cas d'omplir-se la sala, s'oferirà la possibilitat de seguir l'activitat en una sala annexa per circuit tancat de televisió.

ESPECULACIÓ IMMOBILIARIARIA I CRISI ECONÒMICA A L'ANTIGA ROMA

Oriol Olesti

Universitat Autònoma de Barcelona

De vegades la història ens mostra fets que són comparables encara que mai es poden extrapolar als moments actuals, però si que ens serveixen per reflexionar i tenir una millor anàlisi del present. El professor Oriol Olesti ens parlarà de com l'especulació immobiliària a l'antiga Roma va acabar afectant l'economia i directament les realitats socials de l'època.

Lloc Casa Canals (C/ Granada, 11)

Horaris Dijous, 28 de maig - 19 h (català)

Accés **Entrada lliure.** Aforament limitat

EL TESTACCIO A ROMA: D'ABOCADOR A ARXIU DE L'IMPERI

José Remesal

Universitat de Barcelona

Catedràtic d'Història Antiga i director de les excavacions a la muntanya Testaccio de Roma

Organitza: CaixaForum

El Testaccio és un petit turó artificial, fet a base de milions de fragments d'àmfores romanes. Les àmfores procedeixen, en la seva majoria, de la província romana de la Bètica (l'actual Andalusia), i contenen oli. Aquestes àmfores s'utilitzaven només una vegada (eren envasos no retornables), així que un cop buidat l'oli que contenien, eren trencades i dipositades en un enorme abocador, el que ara coneixem com a Testaccio. Però aquestes àmfores contenen una sèrie d'inscripcions que les converteixen en un arxiu privilegiat per al coneixement de l'economia de l'Imperi romà.

Lloc CaixaForum (C/ Cristòfor Colom, 2)

Horaris Divendres, 29 de maig - 19 h (castellà)

Accés **Entrada lliure.** Aforament limitat

En cas d'omplir-se la sala, s'oferirà la possibilitat de seguir l'activitat en una sala annexa per circuit tancat de televisió.

MASSACRE A TEUTOBURG

Fernando Quesada Sanz

Universitat Autònoma de Madrid

Aquest any es compleixen 2000 anys de la derrota d'un exèrcit romà a mans de tribus germàniques als boscos de Germania. Tres legions romanes varen ser exterminades a Teutoburg. L'emperador August no es recuperà mai d'aquest cop.

El professor Fernando Quesada Sanz, expert en armament i història militar de l'antiguitat, i un col·laborador sempre amatent del nostre Festival, ens oferirà en doble sessió una visió històrica d'aquest fet tant important.

Lloc Camp de futbol El Roqueral (Passeig Torroja)

Horaris Divendres, 29 de maig - 22 h (castellà)

Accés **Entrada lliure** . Aforament limitat

GERMANIA: L'IMPERI CONTRAATACA

Fernando Quesada Sanz

Universitat Autònoma de Madrid

En aquesta segona part de la derrota de Teutoburg, veurem quina va ser la resposta de l'Imperi romà a la desfeta. Les incursions de Tiberi i Germànic als boscos de Germania, l'intent de recuperació de les àguiles legionàries...

Lloc Camp de futbol El Roqueral (Passeig Torroja)

Horaris Dissabte, 30 de maig - 22 h (castellà)

Accés **Entrada lliure.** Aforament limitat

IN RUSTICAM ROMANAM LINGUAM

De com la llengua llatina es va transformar en la llengua catalana

Pere Navarro

Professor de la Universitat Rovira i Virgili

A través d'aquesta activitat es vol posar de manifest la pervivència lingüística llatina en la major part dels països per on s'estengué l'Imperi romà. Aquest territori on perviu el llatí, transformat en una multiplicitat de realitats lingüístiques romàniques, és conegut pels lingüistes amb el nom de Romània, dins el qual es troba Catalunya.

Quan va arribar el llatí a Tarragona? Quines característiques tenia? Parlaven de la mateixa manera el llatí les classes altes i els soldats? Amb quines llengües es van trobar els romans quan van arribar a Tarragona i a Catalunya? Quan es va deixar de parlar la llengua llatina i quan van néixer les seves filles romàniques? A través de quins canvis es va transformar el llatí en català? Les paraules catalanes *comunicar* i *combregar* procedeixen de la mateixa paraula llatina *COMMUNICARE*? S'esdevé el mateix amb les paraules *ignorar* i *enyorar*? Per què la *DOMUS* llatina es transforma en la *casa* catalana?

Totes aquestes preguntes i més trobaran resposta en aquesta activitat.

Lloc Casa Castellarnau (C/ Cavallers, 14)

Horaris Divendres, 29 de maig – 17.30 h i 18.30 h
Dissabte, 30 de maig – 10.30 h – 11.30 h – 17.30 h – 18.30 h

Accés **Entrada lliure.** Aforament limitat

LA PESCA A LA ROMA ANTIGA

Joaquín Fernández Pérez

Professor de la Facultat de Biologia de la Universitat Complutense de Madrid

No tenim una informació molt abundant sobre la pesca romana a les costes espanyoles. Però les restes arqueològiques trobades (hams, ploms, àmfores...) i les pintures i mosaics, que encara ara podem contemplar, ens donen suficients pistes per fer una sèrie d'hipòtesis sobre com era la pesca en el món romà. Quins coneixements tenien els romans sobre els peixos? Quines arts es feien servir? Com es conservaven i quins eren els peixos més apreciats?

Aquestes són algunes de les qüestions que aquest professor tractarà en la seva xerrada.

Després de la conferència, els assistents podran gaudir d'un sopar mariner.

Lloc Vaixell TARRAGONA BLAU (Port pescadors del Serrallo)

Horaris Dissabte, 30 de maig – 20.30 h (castellà)

Accés **Activitat de pagament**
Informació i reserves a Vaixell TARRAGONA BLAU
Tel.: 619 819 676 - A/e: prosegta@tinet.org

DIVULGACIÓ HISTÒRICA AL CINEMA

II CICLE DE DOCUMENTALS ARQUEOLÒGICS

Organitza: Institut Català d'Arqueologia Clàssica (ICAC), amb la col·laboració especial del Festival Internacional de Cine Arqueològic del Bidasoa i el Museo Romano de Oiasso (Irún)

Gràcies a la col·laboració de l'ICAC amb el Festival del Bidasoa i el museu d'Irún, podrem tornar a gaudir d'un seguit de documentals que divulguen el passat arqueològic.

Programa de projeccions

Dimecres, 27 de maig

- 17.00 Paraules de presentació al públic del Festival de Cine Arqueològic del Bidasoa i del Cicle de Documentals Arqueològics
- 17.15 *Los festines de Luem: una investigación arqueológica sobre los festines galos* (52 min)
- 18.15 Pausa
- 18.30 *Mundos ocultos: la Roma subterránea* (52 min)

Dijous, 28 de maig

- 17.00 *El secreto de la diosa de las serpientes* (52 min)
- 18.00 *El teatro romano de Carthago Nova* (12 min)
- 18.15 *Vinum. Historia del vino en la Italia antigua* (25 min)
- 18.45 *Deméter: el mito. La leyenda y las tradiciones* (25 min)

Divendres, 29 de maig

- 17.00 *Vida en las termas* (28 min)
- 17.15 *Lezoux: tierra de ceramistas romanos* (13 min)
- 17.45 *Tiro: el cementerio fenicio de Al Bas* (12 min)
- 18.00 Pausa
- 18.30 *Los últimos romanos* (52')

Lloc Sala d'Actes de l'ICAC (Plaça d'en Rovellat, s/n)

Accés **Entrada lliure.** Aforament limitat

CICLE DE CINEMA CLÀSSIC DEDICAT AL MAR

Organitza: Museu del Port de Tarragona

Projecció de la pel·lícula: **EL COLÓS DE RODES**

Lloc Sala d'Actes del Museu del Port de Tarragona (Refugi 2, Moll de Costa)

Horaris Dissabte, 30 de maig - 18 h

Accés **Entrada lliure.** Aforament limitat

Informació

Tel.: 977 259 442

Els grups de Tarragona i el grup italià Ludi Scaenici que participen a les jornades, us preparen un passeig per connectar-se amb el món romà. Tot un matí que podreu gaudir d'un dels monuments més emblemàtics de la Tarragona romana i saber de primera mà quin és el treball que realitzen els esmentats grups des de fa ja alguns anys.

Activitat	Grup	Horari	Lloc
Exposició GENT DE TÀRRACO VIVA	Quim Vendrell	D'11 a 14 h	
<i>IN COEMETERIO</i> - Enterrament paleocristià del segle V dC	Associació St. Fructuós	11.30 h (Castellà) 12.30 h (Català) 13.30 h (Castellà)	Espais a l'entrada del passeig Arqueològic (portal del Roser)
<i>DOMI AC FORIS</i> - Rituals a la llar romana	Thaleia. Grup de recreació històrica	11 h (Català) 12 h (Castellà) 13 h (Català)	
<i>SI VIS PACEM, PARA LUDEM</i>	Col·lectiu de jocs d'estratègia sobre l'antiguitat	D'11 a 13 h (Castellà / Català)	
<i>AQUILA</i> - Sota el signe de Júpiter	Associació Projecte Phoenix - Legio VII Gemina	11 h (Castellà) 12 h (Català) 13 h (Català)	Espai August
L'AUGUST DE PRIMA PORTA - Art i poder a l'antiga Roma	Narradors tarragonins	11.30 h (Català) 12.30 h (Castellà) 13.30 h (Català)	
PINTURA A L'ANTIGA ROMA	MV Arte	11 h - 12 h - 13 h (Castellà)	Cos de Guàrdia
<i>MITHRA</i> - Cultes místics i tolerància religiosa a Roma	Nemesis. Arqueologia i difusió cultural	11.30 h (Català) 12.30 h (Castellà) 13.30 h (Català)	
HORACI I ELS SEUS HEREUS - Lectures de literatura romana	Escola de Lletres de Tarragona	11 h - 12 h - 13 h (Català)	Zona Lloba Capitolina
<i>CURSUS PUBLICUS</i> - El correu a l'antiga Tàrraco	Legio I Germanica	11.30 h (Català) 12.30 h (Castellà) 13.30 h (Català)	Zona Torre Minerva
MÀSCARES I ACTORS a l'antiga Roma	Aula Teatre Universitat Rovira i Virgili	11 h (Català) 12 h (Català) 13 h (Castellà)	Zona Torre Minerva
<i>DE MUSICA</i> - Arqueologia musical de l'antiga Roma	Ludi Scaenici	11.30 - 12.30 - 13.30 (Italià / Castellà)	Torre Minerva

Lloc Diferents indrets de la Muralla (Passeig Arqueològic)

Horaris Diumenge, 24 de maig a partir de les 11 h i fins a les 14 h

Accés **Entrada lliure**

L'ASTRONOMIA A L'ANTIGA ROMA

Manel Sanromà

Professor i director de la càtedra de Ciència i Humanisme de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona

L'any 45 aC, poc abans del seu assassinat al senat de Roma, Juli Cèsar va posar en marxa un seguit de legislacions i normatives entre les quals es troben, la concessió del títol de colònia a Tàrraco (i en conseqüència la ciutadania romana als tarragonins), i el calendari Julià que, amb petites modificacions posteriors ha vingut marcant el pas del temps oficial des d'aleshores. I de fet aquesta és, tot i que molt significativa, una de les poques contribucions astronòmiques que els romans van aportar a la història.

Hereus dels extraordinaris coneixements dels grecs, el seu pragmatisme radical els va portar a menysprear el coneixement científic que, no endebades, es conreà a les províncies orientals de l'Imperi. En aquesta xerrada passarem revista a quins eren aquests coneixements i com era la cosmovisió dels romans.

Lloc Casa Canals - Sala Planas (C/ Granada, 11)

Horaris Dilluns, 25 de maig - 19.30 h (català)

Accés **Entrada lliure.** Aforament limitat

MESURAMENT DEL RADI DE LA TERRA

Isaac Moreno

L'any 240 aC al migdia del solstici d'estiu, Eratòstens, bibliotecari de la famosa biblioteca d'Alexandria, va observar com un pal clavat a terra projectava una llarga ombra. Sabia també que en altres indrets més allunyats, pals d'igual mesura que el seu, donaven ombres de diferents longituds. Això només era possible si la Terra era rodona. Però com podia saber el seu radi? Això és el que ens explicarà Isaac Moreno, expert en temes de mesuraments del món romà.

Lloc Aqüeducte romà de les Ferreres

Horaris Dissabte, 30 de maig - 12 h
Diumenge, 31 de maig - 12 h

Accés Comentaris en castellà

Accés **Entrada lliure**

L'ASTRONOMIA EN EL MÓN ANTIC – BLAU, EL PLANETARI

Inés Dibarboure

Com era el cel que veien el romans a la nit? Quin coneixement tenien d'ell (moviment del cel, constel·lacions) i quina utilitat pràctica li donaven (navegació, collites, orientació...).

- Mitologia Romana representada al cel: el Lleó (història de Píram i Tisbe d'Ovidi).
- Els planetes: Mercuri, Venus, Mart, Júpiter i Saturn: per què porten aquests noms? Què simbolitzaven en el món romà? com els identificaven al cel?

Lloc Jardins del Camp de Mart – Espai Tallers

Horaris Divendres, 29 de maig - 18 h (castellà) - 19 h (castellà) - 20 h (català)
Dissabte, 30 de maig - 11 h (castellà) - 12 h (català) - 13 h (castellà) - 17 h (català)
- 18 h (castellà) - 19 h (català)
Diumenge, 31 de maig - 11 h (català) - 12 h (castellà) - 13 h (català)

Accés **INSCRIPCIÓ prèvia**

EL VIATGE D'URÀNIA

Auriga (Tarragona)

Organitza: CaixaForum

L'activitat proposa un recorregut per diverses històries mitològiques del món romà que trobem representades a les constel·lacions. Els participants hauran de reconstruir les següents històries a partir de les estrelles que trobem al firmament:

- Andròmeda i Perseu
- Orió el caçador
- Hèrcules l'heroi invencible

Lloc CaixaForum (C/ Cristòfor Colom, 2)

Horaris Dissabte, 23 de maig - 12 i 18 h
Diumenge, 24 de maig - 12 i 18 h
Dissabte, 30 de maig - 12 i 18 h
Diumenge, 31 de maig - 12 i 18 h

Accés **Activitat gratuïta - Preferible amb reserva prèvia**
Telèfon: 977 249 871
Aforament limitat: 30 persones

Jocs en honor al déu Apol·lo

Una producció especial per a Tàrraco Viva realitzada pel grup NEMESIS (Tarragona) amb la col·laboració de l'ISTITUTO ARS DIMICANDI (Itàlia) i la participació especial de LUDI SCAENICI (Itàlia).

Els *Ludi Apollinares* es varen organitzar per primera vegada a Roma en el decurs de la segona Guerra Púnica, concretament després de la batalla de *Cannae* (212 aC). Els oracles consultats aconsellaven obtenir l'ajut del déu en la guerra que Roma lliurava contra Cartago, per preservar la república d'aquest i altres perills. Per aquest motiu es varen crear aquests jocs de caràcter anual i supervisats pel *Pretor Urbanus*. A més, es contemplava la realització de sacrificis en honor a Apol·lo i altres déus, seguint els ritus grec.

La data triada per celebrar-los va ser el 13 de juliol, però amb posterioritat la durada dels jocs s'amplià a 8 dies, adquirint un caràcter anual.

En un primer moment els jocs es duïen a terme al Circ i durant la república no es va incloure la gladiatura.

En general, els jocs romans incloïen, a més d'espectacles circenses, produccions teatrals i espectacles a l'arena. Així, en època imperial es produeixen canvis als *Ludi Apollinares* com l'incorporació d'espectacles *gladiatoris* i una nova data, el 26 de maig.

Lloc Amfiteatre romà
Horaris Diumenge, 31 de maig - 17 h
Comentaris en català i castellà
Accés **Entrada gratuïta amb INVITACIÓ**

HOSPES AVE

SERVEI D'INFORMACIÓ I ATENCIÓ AL VISITANT

Quan el visitant de l'antiga ciutat romana de Pompeia arribava a l'entrada d'una de les cases més importants de la ciutat (ens referim a la casa anomenada del Faune) llegien unes lletres a la vorera, just al davant de la porta principal de la casa: HAVE. La lletra *H* és una abreviatura de la paraula llatina HOSPES, que vol dir *hoste*. Així doncs podríem traduir aquesta inscripció d'aquesta manera: *Benvinguts els hostes* o *Benvinguts els visitants*. Era una manera de donar la benvinguda com es fa actualment en moltes cases, on als peus de les portes d'entrada podem veure una estora on llegim BENVINGUTS.

El Servei d'Informació i Atenció al Visitant ofereix durant els mesos previs al Festival, un espai de contacte, mitjançant correu electrònic i telèfon, amb el qual les persones interessades en assistir a Tàrraco Viva poden demanar informació sobre les dates, les activitats, la reserva anticipada d'invitacions i trobar assessorament i suport per tal d'organitzar la seva visita a Tàrraco Viva.

A partir del dia 29 de maig aquest servei s'instal·la a l'entrada dels jardins del Camp de Mart, on s'hi podrà trobar l'estand HOSPES AVE - Servei d'Informació i Atenció al Visitant, la porta de benvinguda al Festival.

L'estand del Servei d'Informació i Atenció al Visitant disposa dels següents serveis:

- **Informació de les activitats del Festival:** horaris i localització de les activitats, accessibilitat, espais monumentals, etc.
- **Distribució dels materials informatius** de les jornades: programa, fulletons, plànols, cartells i d'altres materials impresos.
- **Inscripcions als tallers i visites guiades.**
- **Recollida de les invitacions reservades** a la pàgina web o per telèfon.
- **Informació i acollida a grups organitzats:** escoles, universitats, associacions, empreses, etc.
- **Atenció personalitzada** per a qualsevol consulta, dubte, suggeriment, etc. que puguin necessitar les persones assistents al Festival.

Contacte amb el Servei d'Informació i Atenció al Visitant

Oficina Tàrraco Viva – Casa Sefus – Plaça del Pallol

Adreça electrònica: secretaria@tarracoviva.com

Telèfon: 977 296 100 ext. 7715 - 7713. A partir del 5 de maig, **de 10 a 14 h**

Horaris de l'estand:

Divendres 29, de 16 a 21 hores

Dissabte 30, de 9.30 a 21 hores

Diumenge 31, de 9.30 a 15 hores

DIES NUNDINAE *

II Fira de grups de divulgació històrica d'època romana

La fira de Tàrraco Viva

* Literalment vol dir el novè dia. Al calendari romà marcaven la separació entre setmanes que tenien vuit dies enlloc de set. Aquests dies van ser establerts perquè els pagesos de Roma poguessin anar a ciutat a vendre els seus productes i comprar d'altres. Era doncs dia de mercat, també de signatura i de finalització de contractes.

(Definició extreta del *Dictionnaire des antiquités grecques et romaines* de Daremberg & Saglio)

Cada cop més, els grups de reconstrucció i difusió històrica representen una fórmula seriosa i didàctica de dinamització del patrimoni històric i de divulgació del coneixement de la història antiga.

Des de fa uns anys, les jornades Tàrraco Viva s'han convertit en un autèntic aparador per a molts grups, entitats i persones que es dediquen a la divulgació històrica del món antic. Edició rere edició, són moltes les persones que des de diferents àmbits, vénen a Tarragona per gaudir de les jornades i també per poder contractar activitats.

Amb l'objectiu de facilitar la trobada entre aquests grups i els professionals de la gestió de museus, centres d'interpretació del patrimoni, dinamitzadors culturals, directores de festivals, esdeveniments històrics, etc., durant els dies de celebració del Festival Tàrraco Viva tindrà lloc el *DIES NUNDINAE* la II Fira de grups de divulgació històrica d'època romana.

A qui va adreçat?

- Gestors de patrimoni històric.
- Gestors culturals.
- Responsables i tècnics de museus, jaciments i centres d'interpretació.
- Responsables i tècnics d'àrees culturals, de patrimoni i turisme.
- Entitats culturals públiques i privades.
- Empreses d'arqueologia i difusió cultural.
- Departaments universitaris d'Història, Arqueologia, Estudis Clàssics, Turisme, etc.

Serveis de la Fira

- Informació dels grups inscrits. Catàleg *DIES NUNDINAE*, amb l'explicació de les activitats de cada grup, el seu historial i la forma de contacte. Material dels grups.
- Espai per a entrevistes i reunions.
- Bústies de documentació per a programadors.
- Accés a activitats del Festival Tàrraco Viva 09.
- Suport i assessorament en la planificació de la vostra estada en el Festival.
- Materials editats de l'edició 2009.

Inscripció

La sol·licitud (formulari) es realitza a través de la pàgina web www.tarracoviva.com

Preu de la inscripció: 30 €

Termini: 22 de maig

HOSPITALITAS

AMFITRIONS DE TÀRRACO VIVA

Cada any hi ha un nombre més elevat de tarragonins que conviden a d'altres persones que viuen fora de Tarragona a assistir al Festival Tàrraco Viva. Aquestes persones recullen informació prèvia, elaboren un programa d'activitats per mostrar la ciutat i gaudir al màxim del Festival. Finalment reben aquestes persones i els fan de guies per la ciutat i per les diferents activitats del Festival.

Des de l'organització de Tàrraco Viva volem, agrair i facilitar al màxim aquesta tasca. És per això que posem en marxa el projecte **HOSPITALITAS**, expressió que es donava en el món romà al fet d'acollir una persona sota la protecció d'un amfitrió romà.

Les persones que s'inscriguin a **Amfitrions de Tàrraco Viva**, tindran els següents avantatges:

- Rebre tota la informació que vagi elaborant el Festival.
- Suport per a la concreció del seu programa d'activitats al Festival.
- Presentació personalitzada del Festival Tàrraco Viva.
- Informació sobre els monuments més importants de la Tarragona romana.
- Material informatiu per tal de poder atendre els seus convidats.

Inscripció

A l'apartat *HOSPITALITAS* de la pàgina web www.tarracoviva.com

TÀRRACO BUS

L'autobús del Festival

Et posem a la teva disposició i en el dies i horaris de màxima activitat, un autobús perquè puguis veure millor les activitats del Festival. Amb una línia especial que unirà el Camp de Mart amb l'Aqüeducte de les Ferreres (capacitat limitada).

Amb la col·laboració especial de l'Empresa Municipal de Transports.

[Vegeu horaris i itineraris a l'entrada dels jardins del Camp de Mart.](#)

Dies: 29, 30 i 31 de maig

Servei gratuït

TÀRRACO VIVA. El Festival romà de Tarragona

El llibre del Festival

Amb imatges de Rafael López Monné i textos de Sara Sans i Magí Seritjol, aquest llibre inaugura una nova col·lecció d'Arola Editors, dedicada als festivals culturals del nostre país.

"Fa 2.000 anys no érem tan diferents. Som els hereus de la cultura romana i les Jornades Internacionals de Tàrraco Viva s'encarreguen de divulgar-ho. El rigor històric i científic és l'eix d'un festival que mostra que la ciutat, i per extensió, l'Imperi, era molt més que legions i exèrcits. Que aquests són un element essencial, però en cap cas l'únic. Legalment, les dones de l'època podien divorciar-se, quedar-se amb la custòdia dels seus fills i recuperar els seus béns. Els metges disposaven d'un ampli ventall d'instrumental i exercien de cirurgians. Pot arribar a sorprendre l'actual que resulten els processos electorals romans, des de les campanyes, fins als grups de pressió o els discursos, encara que amb matisos ara sorprenents: el candidat guanyador pagava de la seva butxaca als funcionaris i les festes de la seva ciutat. Tàrraco Viva permet aprendre com cuinaven els romans i degustar les seves especialitats. Saber com es divertien i assistir a una farsa atel·lana o a un concert. O aprendre a què jugaven els infants o com treballaven des dels enginyers a les perruqueres.

[...]

Amb nou edicions ja celebrades, les Jornades Internacionals de Tàrraco Viva s'han consolidat com un certamen de referència indiscutible en el seu camp. Tant és així, que la mostra incorpora en la seva desena edició una nova fira, *DIES NUNDINAE*, adreçada especialment a gestors de museus, centres d'interpretació del patrimoni, dinamitzadors culturals i directores de festivals i esdeveniments històrics per propiciar l'intercanvi d'idees i propiciar nous projectes. També en la seva desena edició, Tàrraco Viva planteja el I Simposi sobre Didàctica del Patrimoni Històric Romà, HISTÒRIA VIVA, on els responsables dels principals festivals divulgatius europeus del món romà podran debatre el present i el futur d'aquests certàmens que, en definitiva, permeten conèixer i aprendre del nostre passat."

Extret del text d'introducció de Sara Sans.

Aquest llibre el podreu adquirir a l'espai **Taberna Libraria** els dies 29, 30 i 31 de maig als jardins del Camp de Mart i a les llibreries habituals.

ENTRADES, RESERVES, INVITACIONS I INSCRIPCIONS

TIPUS D'ACCÉS A LES ACTIVITATS DEL FESTIVAL 2009

L'accés a les activitats de Tàrraco Viva es pot realitzar de diverses formes depenent del tipus d'activitat i de l'aforament de l'espai on es realitza.

- **Entrades de pagament:** activitats que per les seves característiques requereixen l'adquisició d'una entrada.
- **Invitacions gratuïtes:** activitats que tenen un aforament limitat degut al tipus d'activitat o a l'espai on es realitza.
- **Inscripcions gratuïtes:** tallers i algunes visites.
- **Lliure accés:** activitats d'accés gratuït per a les quals no és necessari obtenir cap mena d'invitació o entrada. En cas de superar l'aforament aconsellable d'aquests espais l'accés es limitaria per motius de seguretat.

ENTRADES DE PAGAMENT

L'adquisició de les entrades es podrà realitzar per Internet, a la web del Festival: www.tarracoviva.com, a partir del 5 de maig.

Les **entrades no reservades es podran adquirir:**

- a l'**Oficina del Festival** (Casa Sefus, plaça del Pallol), a partir del 12 de maig, de 10 a 14 h i de 17 a 20 h.
- al **recinte on es realitza l'activitat, una hora abans** del seu inici (en el cas que no s'hagin exhaurit).

INVITACIONS GRATUÏTES

Reserva d'invitacions

Es poden realitzar reserves d'invitacions:

- a la pàgina www.tarracoviva.com, a partir del 5 de maig.
- per telèfon, a partir del 5 de maig, de 10 a 14 h.

Sense reserva prèvia

A l'oficina de Tàrraco Viva (Casa Sefus, plaça del Pallol), a partir del 12 de maig, de 10 a 14 h i de 17 a 20 h.

S'acceptaran reserves d'un màxim de 5 localitats per activitat.

INSCRIPCIONS GRATUÏTES

Es realitzaran a l'**Oficina del Festival**, a la Casa Sefus (per a les activitats del **primer cap de setmana**) i a l'**estand del Servei d'Informació i Atenció al Visitant** (jardins del Camp de Mart, a partir del 29 de maig a les 16 h) per a les activitats **del segon cap de setmana**.

Recordeu que les inscripcions **s'han de fer el mateix dia de l'activitat**, a partir de les 9.30 h

EN CAS DE PLUJA

Per a les activitats de pagament **NITS DE TÀRRACO VIVA**

<i>Amphiteatrum</i>	Es trasllada al Pretori romà
<i>Res Gestae Divi Augusti</i>	Es trasllada al Teatre Auditori del Camp de Mart
Escena Romana	Es traslladaria a l'Antiga Audiència
<i>Mithraeum</i>	Es realitza en el mateix espai
Espai Lúcul	Es realitza en el mateix espai

Per a la resta d'activitats, si hi haguessin canvis d'ubicació o suspensions, la informació es donaria:

- a l'Oficina del Festival (Casa Sefus)
- al web del Festival (www.tarracoviva.com)
- a l'estand del Servei d'Atenció al Visitant als jardins del Camp de Mart (**només el segon cap de setmana**).

AVÍS

La majoria d'activitats del Festival es realitzen en espais monumentals (alguns declarats Patrimoni Mundial per la UNESCO) o arqueològics. Són, per tant, espais que necessiten especial conservació. Preguem a tot el públic que sigui molt respectuós en l'ús dels espais, seguint especialment les indicacions de l'organització tant pel que fa als espais reservats al públic com als itineraris.

Organitza

Ajuntament de Tarragona - Àrea de Patrimoni Històric

Col·laboradors

Diputació de Tarragona
Autoritat Portuària de Tarragona
Ciutat de Repòs i Vacances (Generalitat de Catalunya)
CaixaForum Tarragona
Fundació Caixa Tarragona
Banc Sabadell
Arquebisbat de Tarragona
Ajuntament de Constantí
Ajuntament de Cambrils - Àrea de Cultura
EMT
EMATSA
Tamarit Park Resort
Museu de Sant Boi de Llobregat

Entitats que organitzen activitats al Festival

Museu d'Història de Tarragona
Museu del Port de Tarragona
Àrea de Cultura de l'Ajuntament de Tarragona
Museu Nacional Arqueològic de Tarragona
Museu d'Història de Cambrils
CaixaForum Tarragona
Fundació Caixa Tarragona
Camp d'Aprenentatge de Tarragona
ICAC – Institut Català d'Arqueologia Clàssica
Gremi de Llibreters de Tarragona
Associació Tàrraco a Taula
Tarragona Blau